

Rapport

Winkeltijden Sliedrecht

Colofon

Uitgave

I&O Research
Piet Heinkade 55
1019 GM Amsterdam

Rapportnummer

2021/163

Datum

juni 2021

Opdrachtgever

Gemeente Sliedrecht

Auteurs

Ester Hilhorst
Coen Schuring

Het overnemen uit deze publicatie is toegestaan, mits de bron duidelijk wordt vermeld.

Inhoudsopgave

1	Managementsamenvatting	4
1.1	Inleiding	4
1.2	Onderzoeksmethode en representativiteit	4
1.3	Beantwoording deelvragen	5
1.3.1	Gehanteerde en gewenste openingstijden	5
1.3.2	Effecten huidige winkeltijden in termen van afvloeiing van koopkracht	8
1.3.3	Economische en maatschappelijke effecten van uitbreiding openstelling	10
1.4	Beantwoording centrale onderzoeksvraag	13
2	Inleiding	14
2.1	Aanleiding en achtergrond van het onderzoek	14
2.2	Onderzoeksvragen	15
2.3	Onderzoeksverantwoording	15
2.3.1	Inwonersenquête	15
2.3.2	Winkeliersenquête	16
2.3.3	Enquête winkelpersoneel	18
2.3.4	Groepsgesprekken met stakeholders	19
2.4	Leeswijzer	19
3	Huidige gebruik winkeltijden op zondag	20
3.1	Inleiding	20
3.2	Inwoners	20
3.3	Winkeliers	22
3.4	Winkelpersoneel	25
3.5	Koopkrachtbinding in Sliedrecht en invloed corona	26
3.6	Winkeliersverenigingen en geloofsgemeenschappen	27
4	Wensen ten aanzien van de zondagopening	30
4.1	Inleiding	30
4.2	Inwoners	30
4.3	Winkeliers	33
4.4	Winkelpersoneel	35
4.5	Winkeliersverenigingen en geloofsgemeenschappen	36
5	Economische en maatschappelijke effecten	37
5.1	Inleiding	37
5.2	Inwoners	37
5.3	Winkeliers	39
5.4	Winkelpersoneel	41
5.5	Winkeliersverenigingen en geloofsgemeenschappen	44
	Bijlagen: Vragenlijsten en deelnemers groepsgesprekken	46
A.1	Vragenlijsten	46
A.2	Lijst met deelnemers en afmeldingen groepsgesprekken	58

1 Managementsamenvatting

1.1 Inleiding

De winkeltijdenwet bepaalt wanneer winkels open mogen zijn. Winkeliers in heel Nederland mogen van maandag tot en met zaterdag tussen 6:00 en 22:00 uur de deuren openen, niet op zon- en feestdagen. De Zondagswet regelt dat er op zondag vóór 12:00 uur geen activiteiten plaatsvinden waardoor de zondagsrust verstoord wordt en dat de godsdienstuitoefening niet zonder strikte noodzaak wordt gehinderd. De gemeenteraad kan in de Winkeltijdenverordening vrijstelling verlenen van het verbod voor winkels om tussen 6:00 en 22:00 uur open te zijn op zon- en feestdagen met mogelijke specificaties over aantallen vrijstellingen per jaar, desgewenst per gebied, branche, type zon- of feestdag en/of tijdstip. De gemeenteraad betreft in de afweging wat passend is bij de wensen en behoeften van verschillende doelgroepen en beleidsdoelen en bij de kaders die de Zondagswet biedt. Vrijstelling betekent geen verplichting om open te zijn. Ondernemers mogen (op alle dagen van de week) zelf bepalen of ze gebruik maken van de mogelijkheden die er zijn.

In de gemeente Sliedrecht mogen de winkels op de woonboulevard Nijverwaard en het Noordoost-Kwadrant (boven de A15) 12 zondagen per jaar tussen 12:00 uur en 17:00 uur geopend zijn. Winkeliers zijn niet verplicht om op de aangewezen koopzondagen hun winkel te openen. In de nieuwe coalitieperiode kwamen daar eind 2018 de (christelijke) feestdagen bij die niet op een zondag vallen. Ook de supermarkten beneden de A15 mogen op feestdagen die niet op zondag vallen 's middags open.

De centrale onderzoeksvraag is:

Wat vinden inwoners, winkeliers, winkelpersoneel en geloofsgemeenschappen van de huidige winkeltijden in Sliedrecht?

Omdat de gemeenteraad geen invloed heeft op de winkeltijden op maandag tot en met zaterdag (of op de manier waarop winkeliers die benutten), spitst dit onderzoek zich toe op de zondag.

Als deelvragen onderscheiden we:

- 1 Welke winkeltijden hanteren winkeliers in Sliedrecht? En welke zouden ze willen hanteren?
- 2 Vindt er afvloeiing van koopkracht plaats vanwege de huidige winkeltijden in Sliedrecht?
- 3 Welke economische en maatschappelijke gevolgen zijn te verwachten bij uitbreiding van de zondagopenstelling van winkels?

1.2 Onderzoeksmethode en representativiteit

In de periode van 20 april tot en met 15 mei 2021 hadden 3.000 inwoners (op basis van een aselechte steekproef uit het BRP¹) en alle winkeliers de gelegenheid om deel te nemen aan het onderzoek. Omdat hun uitnodigingsbrief een unieke inlogcode bevatte, zijn dubbele deelnames of spontane deelnames uitgesloten. Het winkelpersoneel ontving via de winkelier een kaartje met

¹ Basis Registratie Persoonsgegevens van de gemeente Sliedrecht

een unieke inlogcode om deel te nemen aan het onderzoek. In totaal hebben 982 inwoners (33 procent van de aselecte steekproef), 87 winkeliers (64 procent van de 136 winkeliers in Sliedrecht) en 113 winkelpersoneelsleden meegedaan aan het onderzoek. De responspercentages van de inwoners en winkeliers zijn hoog in vergelijking tot onderzoeken naar zondagopenstelling van winkels in andere gemeenten. De resultaten van de inwonersenquête zijn gewogen naar geslacht en leeftijd. De resultaten van zowel de inwonersenquête als de winkeliersenquête zijn representatief voor de totale populatie. Binnen de woonboulevard zijn de ketenbedrijven iets ondervertegenwoordigd. De uitkomsten van de personeelsenquête zijn indicatief.

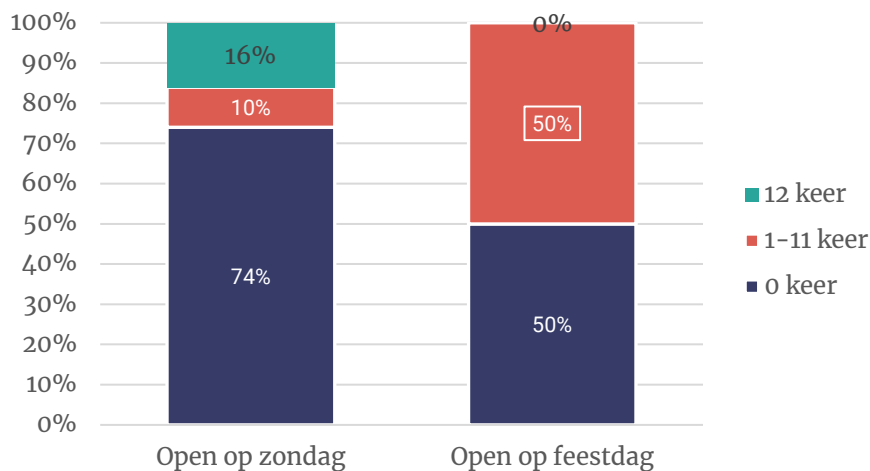
Naast vragenlijstonderzoek onder drie doelgroepen hebben er op 12 mei 2021 in Sliedrecht twee groepsgesprekken plaatsgevonden. Bij het groepsgesprek met de geloofsgemeenschappen waren vijf van de 20 genodigden aanwezig. Er waren ook vijf afmeldingen, waarvan drie met een korte inhoudelijke inbreng. Mogelijk is de input van de geloofsgemeenschappen niet geheel representatief voor alle geloofsgemeenschappen in Sliedrecht. Het geluid van geloofsgemeenschappen die geen principiële bezwaren hebben tegen zondagopenstelling van winkels is niet ingebracht in het gesprek. Bij het groepsgesprek met de winkeliers- en ondernemersverenigingen waren namens de vier winkeliers- en ondernemersverenigingen in totaal zes vertegenwoordigers aanwezig. Tijdens het gesprek werd zowel het geluid van de grotere als de kleinere winkelier ingebracht en waren de groepen met de verschillende openstellingsmogelijkheden (woonboulevard, supermarkten en overige winkels) vertegenwoordigd. Daarmee is de input van de verenigingen representatief voor deze doelgroep.

1.3 Beantwoording deelvragen

1.3.1 Gehanteerde en gewenste openingstijden

Van de winkeliers die deelnamen aan het onderzoek, is ruim een derde boven de A15 gevestigd. Drie kwart van hen zegt geen enkele keer de deuren te hebben geopend op een zondag. Supermarkten mogen ook open op een feestdag niet zijnde een zondag. De helft van de winkeliers op de woonboulevard plus de supermarkten heeft wel (eens of vaker) de winkel geopend op een feestdag niet zijnde een zondag.

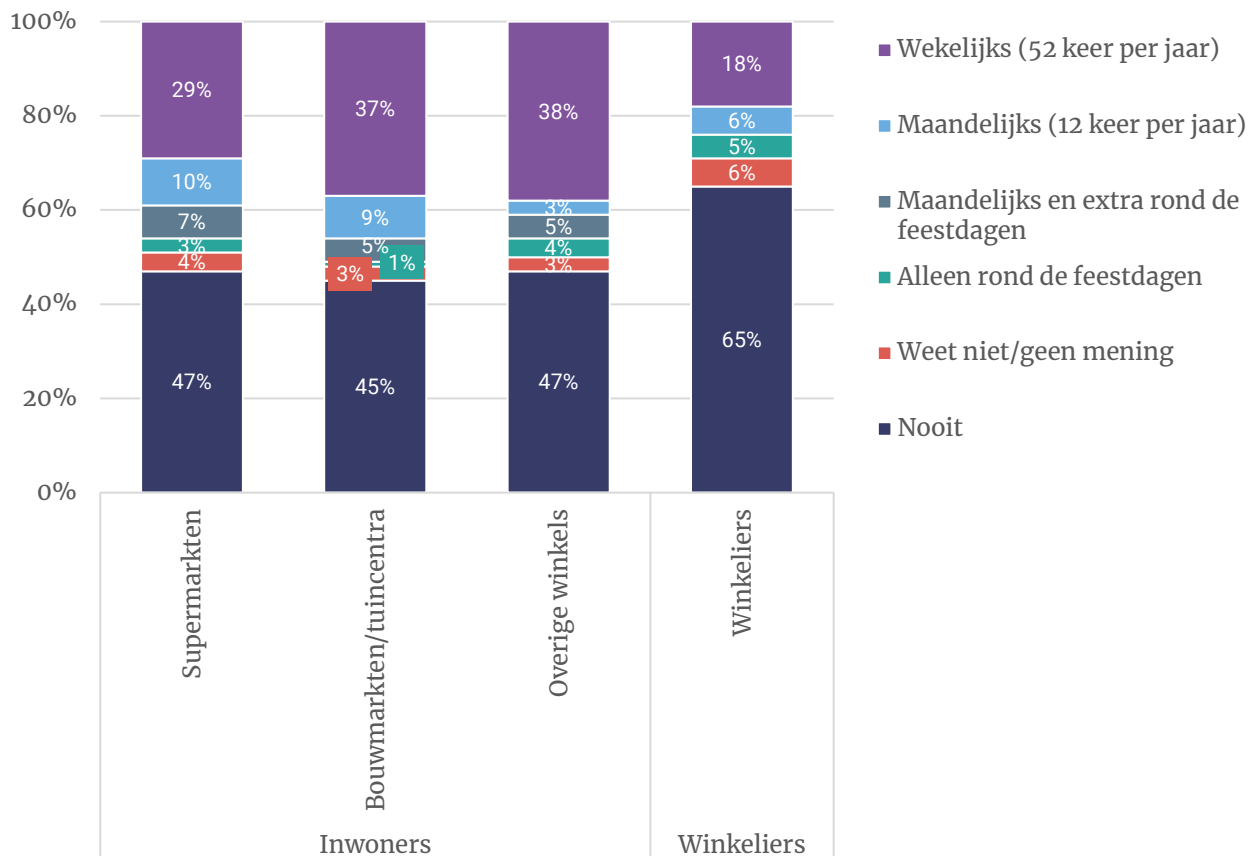
Winkeliers boven de A15: Aantal keren open geweest op een zondag
Winkeliers boven de A15 en supermarkten: Aantal keer open op een feestdag

De inschatting van de winkeliersverenigingen is dat ongeveer twee derde van de winkeliers in Nijverwaard en het Noordoost-Kwadrant niet opengaat op zondagen. Het verschil tussen de figuur en de inschatting van de winkeliersverenigingen komt waarschijnlijk door de lichte ondervertegenwoordiging van ketenbedrijven in de respons. De belangrijkste redenen voor winkeliers boven de A15 om op zon- en feestdagen open te gaan zijn het beleid vanuit de hoofdorganisatie en het voorkomen dat klanten anders naar winkels in andere gemeenten gaan. De belangrijkste redenen voor winkeliers boven de A15 om niet open te gaan zijn het belang van zondag als vaste rustdag, persoonlijke redenen, economische redenen (niet rendabel) of sociale redenen (familie, vrienden, verenigingsleven).

Aan alle winkeliers is gevraagd hoe vaak ze hun winkel op zondag willen openen. Twee derde van de winkeliers wil de winkel nooit op zondag openen. Bijna een vijfde wil wekelijks (52 keer per jaar) de deuren op zondag openen, zes procent opent de winkels het liefst maandelijks (12 keer per jaar). Enkele winkeliers willen alleen rond de feestdagen open. De optie 'maandelijks en extra rond de feestdagen' is door de winkeliers niet gekozen.

Inwoners en winkeliers – Gewenste openstelling op zon- en feestdagen.

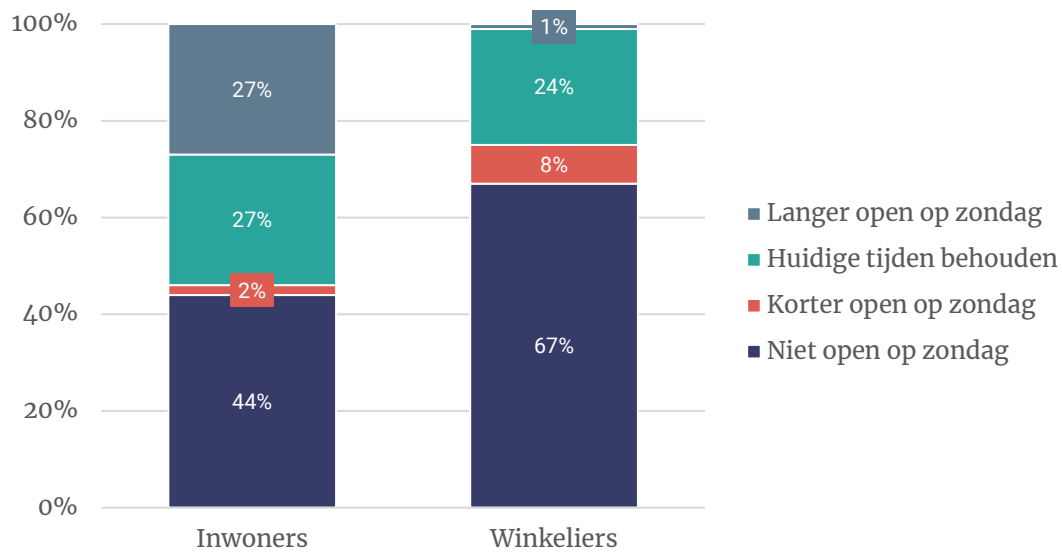
Ook aan de inwoners is gevraagd hoe vaak ze willen dat winkels op zondag open zijn. Bijna de helft van de inwoners wil dat de winkels in Sliedrecht op zondag nooit open zijn. Ruim een kwart wil dat de supermarkten wekelijks open zijn (52 keer per jaar) en een tiende wil dat de supermarkten maandelijks open zijn. Voor wekelijkse openstelling van bouwmarkten en tuincentra en overige winkels is iets meer animo: ruim een derde wil hiervoor wekelijkse

openstellingsmogelijkheden. Een tiende wil dat bouwmarkten en tuincentra maandelijks (12 keer per jaar) open kunnen zijn.

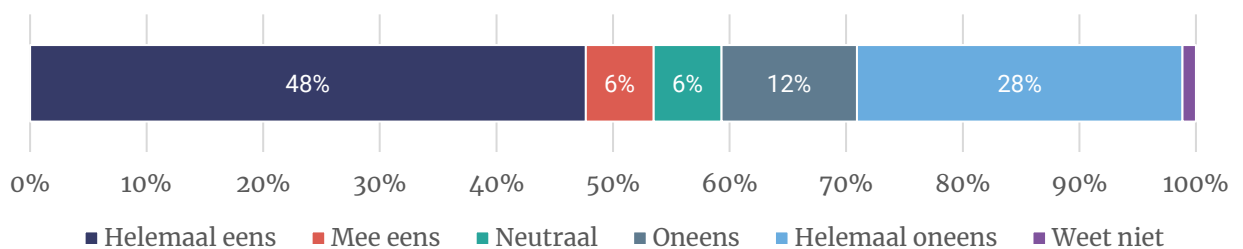
Twee derde van de winkeliers wil zoals hiervoor duidelijk werd niet open op zondag. Van de winkeliers die wel op zondag open willen, geeft de grootste groep aan dat de huidige openingstijden (tussen 12:00 uur en 17:00 uur) aansluiten bij de behoefte. Een enkele winkelier willen liever eerder opengaan en/of langer openblijven of juist korter open op zondag. Van de inwoners wil ruim een kwart de huidige winkeltijden behouden, ruim een kwart zou ze willen uitbreiden en bijna de helft wil geen zondagopenstelling van winkels of kortere openstellingsmogelijkheden op zondag.

Inwoners en winkeliers: - De gewenste openingstijden.

Hoewel twee derde van de winkeliers zelf niet de winkel op zondag wil openen, wil ruim de helft van de winkeliers dat ondernemers zelf kunnen bepalen of zij de winkel openen. Zij willen dat de gemeente de zondagopenstelling volledig vrijgeeft. Tijdens het groepsgesprek met de winkeliers- en ondernemersverenigingen kwam dit naar voren als een principiële uitgangspunt om een aantrekkelijk winkelaanbod in Sliedrecht, ook voor de langere termijn, te kunnen waarborgen.

Winkeliers - In hoeverre bent u het eens of oneens met de volgende stelling? De gemeente moet koopzondagen volledig vrijgeven. Ondernemers mogen zelf bepalen op welke zondagen ze opengaan.

De verschillende geloofsgemeenschappen die aanwezig waren bij het groepsgesprek zijn overwegend vóór handhaving van de huidige regeling. De aanwezigen zijn niet van mening dat de

huidige mogelijkheden op zondag teruggedraaid zouden moeten worden. Enkele deelnemers zijn niet tegen uitbreiding, maar (zeker onder de A15) wel 'met de rem erop'. Voorwaarden voor een beperkte uitbreiding van de zondagopenstelling zijn dat de kerkgang niet gestoord wordt en dat niemand verplicht wordt op zondag te werken. Daar zijn zorgen over. Door een aantal vertegenwoordigers werd een verruiming van de mogelijkheden voor zondagopenstelling van winkels aan de overzijde van de A15 niet als bezwaarlijk ervaren.

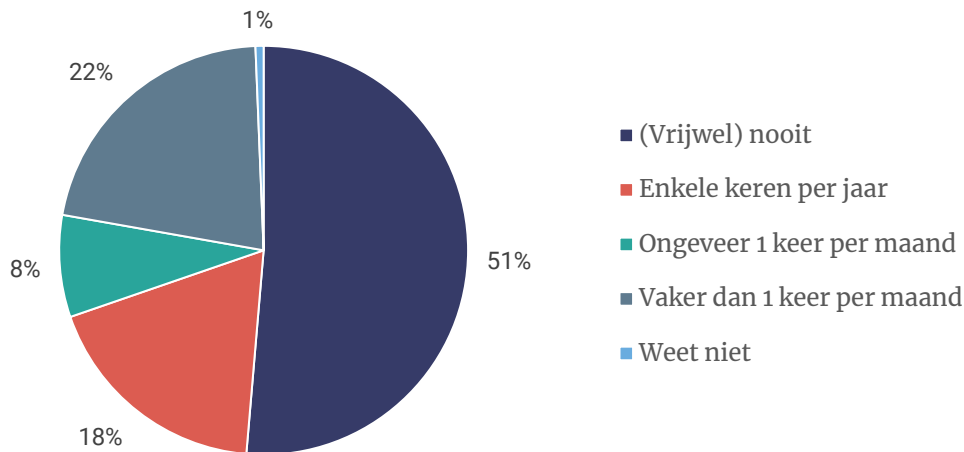
1.3.2 Effecten huidige winkeltijden in termen van afvloeiing van koopkracht

Uit het Koopstromenonderzoek 2018 blijkt dat de koopkrachtbinding voor dagelijkse artikelen en niet-dagelijks artikelen in Sliedrecht relatief hoog is, vergeleken met gemeenten van gelijke omvang. De toevloeiing dagelijks is vergelijkbaar met gemeenten in dezelfde grootteklasse. De koopkrachttoevloeiing voor niet-dagelijkse artikelen is duidelijk groter. Dit betreft met name de aankopen op de woonboulevard (Nijverwaard/Noordoost-Kwadrant).

De jaren 2020 en 2021 zijn bijzondere jaren, ook voor de detailhandel. In maart 2020 diende de coronapandemie zich aan. De horeca moest haar deuren sluiten en veel winkelgebieden met vooral niet-dagelijks aanbod kampten met historisch lage bezoekersaantallen. I&O Research onderzocht in Oost-Nederland de invloed van de corona-maatregelen op de koopstromen. De verwachting is dat de trends in Oost-Nederland ook van toepassing zijn op de rest van Nederland. Uit het onderzoek blijkt dat vooral centrumgebieden die voorheen op een grote populariteit onder consumenten konden rekenen, hard geraakt zijn door de corona-crisis (meting eind 2020). De totale detailhandelsbestedingen namen in vrijwel alle branches (met uitzondering van de kleding- en schoenenbranche) toe. Met uitzondering van de supermarkten, bouwmarkten, tuincentra en woonwinkels waren het echter niet de fysieke winkels die hiervan profiteerden. De omzetgroei in de detailhandel vond vooral online plaats (webwinkels en multichannelers). Vrijwel alle niet-dagelijkse producten kocht men ten tijde van de coronapandemie aanzienlijk vaker online dan daarvoor. Boodschappen werden ook vaker online gekocht, maar dat aandeel is nog steeds klein. We verwachten dat deze toegenomen online oriëntatie na de coronapandemie deels standhoudt. In het najaar van 2021 voert I&O Research opnieuw een koopstromenonderzoek uit voor de Randstedelijke provincies en daarmee ook in Sliedrecht. De resultaten zullen begin 2022 beschikbaar zijn. Op basis van de ervaringen in Oost-Nederland kan verwacht worden dat het aandeel online bestedingen ook in Sliedrecht duidelijk is toegenomen ten opzichte van 2018 en dat alle branches, met uitzondering van de supermarkten, bouwmarkten, tuincentra en woonwinkels dit merken. Omdat Sliedrecht geen centrumgemeente is, is de impact van de coronapandemie naar verwachting minder groot dan gemiddeld in Nederland.

Uit het inwonersonderzoek in Sliedrecht blijkt dat de helft van de inwoners van Sliedrecht in de afgelopen twee jaar (vrijwel) nooit op zondag een winkel in Nederland bezoekt. Ongeveer een vijfde heeft in de afgelopen jaren enkele keren per jaar een winkel bezocht. Bijna een op de tien geeft aan ongeveer 1 keer per maand een winkel te hebben bezocht. Een vijfde is vaker dan 1 keer per maand op zondag naar een winkel gegaan.

Inwoners - Hoe vaak heeft u in de afgelopen twee jaar op zondag een winkel bezocht in Nederland?

De belangrijkste redenen om niet op zondag te winkelen of boodschappen te doen zijn principiële of geloofsredenen die te maken hebben met de zondagsrust, dat winkeliers een vaste vrije dag verdienen en dat men geen behoefte heeft om op zondag te winkelen of boodschappen te doen. De belangrijkste redenen voor inwoners van Sliedrecht om wel op zondag te winkelen of boodschappen te doen zijn dat ze iets nodig hebben op zondag of onverwachts bezoek krijgen, omdat het gezellig is of omdat ze op andere dagen geen of minder tijd hebben.

Drie op de tien inwoners winkelen recreatief op zondag en/of doen doelgerichte aankopen op deze dag. Bijna een kwart van de inwoners doet (wel eens) op zondag de dagelijkse boodschappen. Voor de dagelijkse boodschappen kunnen ze op zondag niet in Sliedrecht terecht, dus dat is afvloeiing van koopkracht naar andere gemeenten. De mate waarin de doelgerichte aankopen en/of het recreatieve winkelen op zondag plaatsvinden binnen Sliedrecht (boven de A15) is niet gevraagd. Gezien de aard van de winkels boven de A15 (geen mode en luxe, warenhuizen of overige detailhandel als speelgoedwinkels) is aannemelijk dat een belangrijk deel van deze aankopen buiten Sliedrecht plaatsvindt, waardoor dat het gaat om afvloeiing van koopkracht.

Voor supermarkten en de winkeliers boven de A15 vindt er volgens de winkeliersverenigingen als gevolg van de huidige winkeltijden afvloeiing plaats naar omliggende gemeenten en naar woonboulevards in de wijde omtrek. Het huidige winkeltijdenregime heeft ook effect op de verhuurbaarheid van panden. De verhuurbaarheid wordt volgens de winkeliersverenigingen met de huidige hoeveelheid koopzondagen (12 keer per jaar) in gevaar gebracht.

De vertegenwoordigers van de geloofsgemeenschappen erkennen dat er nu omzet afvloeit naar andere gemeenten maar verwachten dat de zondagopenstelling met name effect heeft op verspreiding van aankopen over zeven in plaats van zes dagen: het wordt alleen anders over de week verdeeld.

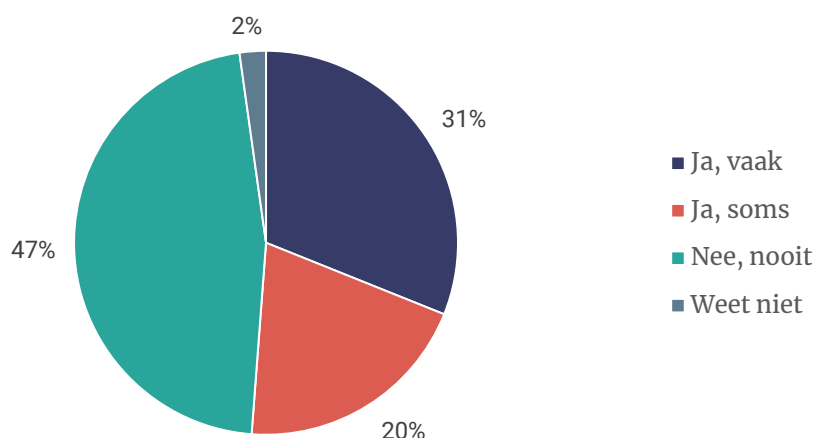

1.3.3 Economische en maatschappelijke effecten van uitbreiding openstelling

Verwachte economische effecten

Als de winkels in Sliedrecht vaker op zondag open zouden gaan, dan verwacht iets meer dan de helft van de winkeliers daar in meer of mindere mate gebruik van te maken. Bijna de helft van de inwoners verwacht daar geen gebruik van te maken. Dit zijn voor een belangrijk deel de mensen die om principiële redenen niet op zondag naar een winkel gaan (37 procent van de inwoners) maar ook mensen die om andere redenen niet op zondag winkelen of mensen die nu wel op zondag een winkel bezoeken maar verwachten dat niet vaker te zullen doen nu het geval is.

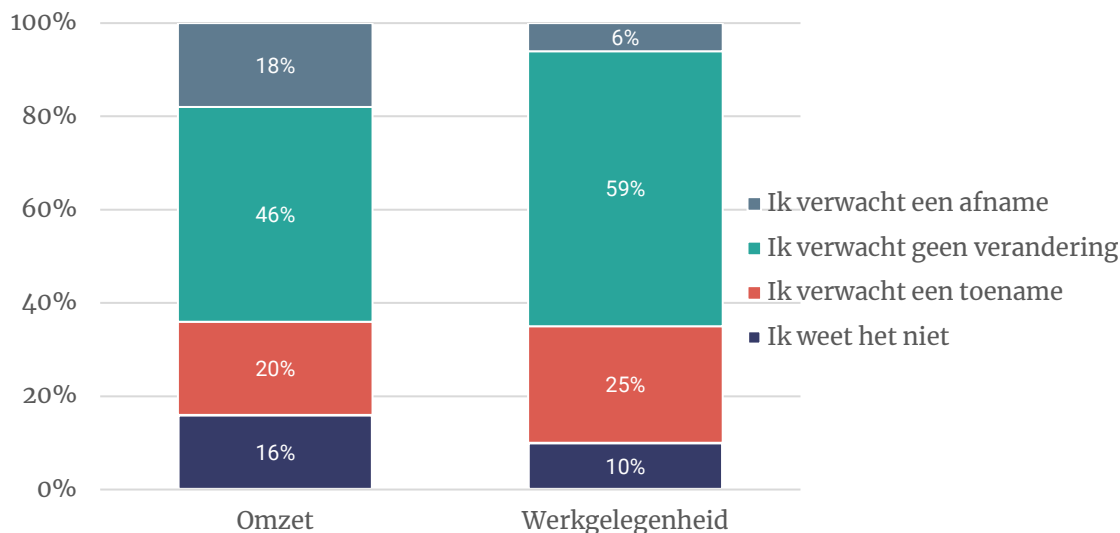
Winkeliers - Als de winkels in de gemeente Sliedrecht vaker op zondag open mogen, gaat u hier dan gebruik van maken?

Uitbreiding van de mogelijkheden voor zondagopenstelling van winkels kan dus positieve effecten hebben op het verminderen van de afvloeiing van koopkracht. Vanuit de ervaringen in Nederland zal dit vooral betrekking hebben op supermarktaankopen. Voor de omzettoevloeiing naar de winkels boven de A15 vanuit andere gemeenten is vooral van belang of de winkels ook daadwerkelijk hun deuren extra zullen openen. Op grond van de uitkomsten van dit onderzoek zal dat beperkt zijn tot de winkels die nu gebruik maken van de zondagopenstelling. Zij maken in de huidige situatie niet volledig gebruik van de mogelijkheden. Dat zal naar verwachting ook niet zo zijn bij uitbreiding van de mogelijkheden.

Ongeveer de helft van de ondernemers verwacht geen economische effecten van een verruiming van de mogelijkheden om op zondag de deuren te openen, als het gaat om omzet of werkgelegenheid. Er zijn (ongeveer) evenveel winkeliers die een negatieve invloed verwachten op de omzet als winkeliers die een positieve invloed verwachten. De verwachtingen ten aanzien van de werkgelegenheid zijn iets groter: een kwart van de winkeliers verwacht een toename van personeel en een kleine groep verwacht een afname van personeel. Van de personeelsleden die deelnamen aan het onderzoek wil een vijfde vaker op zondag werken. De rest wil dat niet.

Winkeliers - De verwachte veranderingen in omzet en werkgelegenheid

De winkeliersverenigingen geven aan dat het geen probleem is om personeel te vinden dat bereid is om op zondag te werken. Bij de supermarkten is er genoeg personeel dat graag op zondag wil werken. Dit komt mede doordat men in de huidige CAO op zondag dubbel uitbetaald wordt (of er bij een fulltime dienstverband twee vrije dagen voor terug krijgt) en daarnaast past het voor sommige mensen goed in het weekritme. Medewerkers bepalen mede hun roosters. Daarbij houden de winkeliers rekening met wensen van medewerkers, ook ten aanzien van geloofsovertuiging. Overigens wordt er in Sliedrecht in de huidige situatie op zondagen gewerkt in de supermarkten, ook al is de winkel niet open. De bevoorrading, het schoonmaken en andere winkelonderhoudswerkzaamheden kunnen ook op zondag plaatsvinden. In de praktijk gebeurt dat ook. De winkeliersverenigingen benadrukken dat ze personeel niet willen en mogen verplichten om te gaan werken op zondag of om meer te gaan werken dan in een normale werkweek.

Twee derde van de personeelsleden wil niet op zon- en feestdagen werken. Een derde wil dat wel. Van deze groep wil de helft het huidige aantal zon- en feestdagen behouden als werkdag en de andere helft zou vaker willen werken op zon- en feestdagen.

De winkeliers- en ondernemersverenigingen geven aan dat verruiming van de openingstijden op zondag voor supermarkten en voor de winkeliers boven de A15 verruiming zou leiden tot meer omzet door een vermindering van de huidige afvloeiing (het regio-effect): bestedingen die nu buiten Sliedrecht gedaan worden, zullen vaker binnen Sliedrecht gedaan worden. Dat heeft vervolgens ook effecten op de (toekomstige) verhuurbaarheid van de panden die daar staan. De verhuurbaarheid (met name aan landelijke ketens c.q. publiekstrekkingen) wordt volgens de winkeliersverenigingen met de huidige hoeveelheid koopzondagen (12 keer per jaar) in gevaar

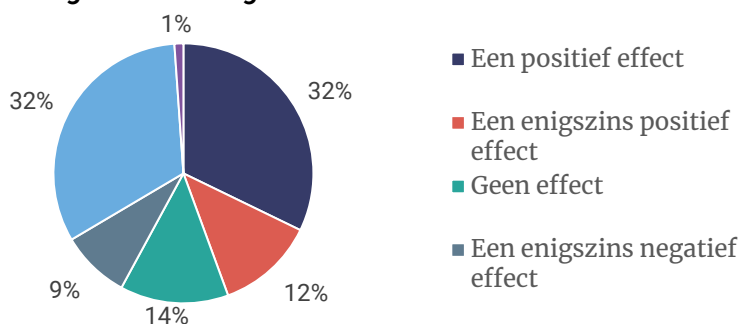
gebracht. Dit geldt volgens hen voor zowel de meubelboulevard als voor de Kerkbuurt en het Winklerplein.

De geloofsgemeenschappen hebben zorgen dat winkelpersoneel verplicht wordt op zondag te werken en/of geen contract krijgt/houdt als zij niet op zondag willen werken. Zij zouden verminderde kansen kunnen krijgen op werk of in gewetensbezwaar kunnen komen.

Verwachte maatschappelijke effecten

De groep inwoners die een positief effect verwacht van verruiming van de openingstijden is even groot als de groep die een negatief effect verwacht. Beide groepen vertegenwoordigen ruim 40 procent van de inwoners. De rest (zo'n 15 procent) denkt dat het vaker openen van de winkels op zondag geen effect zal hebben op hun beleving van de zondag of weet het niet.

Inwoners - Als de winkels in de gemeente Sliedrecht vaker op zondag open mogen: welk effect verwacht u op uw beleving van de zondag?

Aan alle inwoners is gevraagd of zij overlast verwachten van uitbreiding van de zondagopenstelling van winkels. Een kwart van de inwoners van Sliedrecht verwacht overlast als de winkels vaker op zondag opengaan. Deze groep verwacht vooral verkeersdrukke in hun directe omgeving woonomgeving. Een op de tien verwacht geluidsoverlast. Sociale overlast en parkeerproblemen worden minder vaak genoemd. Overigens blijkt uit onderzoeken in gemeenten waar zondagopenstelling van winkels is, dat de ervaren overlast in de praktijk lager is dan wat mensen vooraf verwachten.

In de huidige situatie ervaren de geloofsgemeenschappen weinig tot geen overlast van de zondagopenstelling. De kerkgang wordt hier niet door gestoord omdat de openingstijden van de supermarkten op feestdagen beperkt zijn en buiten de kerktijden vallen (op zondagen zijn supermarkten niet open) en omdat de woonboulevard geografisch buiten het woongebied valt. Voor een vijftal kerken in het centrum wordt bij ruimere winkelopenstelling en een mogelijke overlap met de kerktijden een parkeerprobleem voorzien. De geloofsgemeenschappen verwachten vooral negatieve maatschappelijke effecten van een verruiming van de zondagopenstelling op de samenleving. Naast de effecten op de zondagsrust en geestelijke gezondheid geven de vertegenwoordigers van geloofsgemeenschappen aan dat zondagopenstelling van winkels leidt tot visuele hinder, een domino-effect veroorzaakt (zondagswerk in gerelateerde sectoren als handhaving en evenementen versterkt) en verkeersstromen genereert.

1.4 Beantwoording centrale onderzoeksvraag

De centrale onderzoeksvraag luidt: *Wat vinden inwoners, winkeliers, winkelpersoneel en geloofsgemeenschappen van de huidige winkeltijden in Sliedrecht?*

Van de winkeliers boven de A15 die deelnamen aan het onderzoek maakt drie kwart geen gebruik van de mogelijkheid om op zondag open te gaan. De helft heeft wel (eens of vaker) de winkel geopend op een feestdag niet zijnde een zondag. Hoewel twee derde van alle winkeliers in Sliedrecht zelf niet de winkel op zondag wil openen, wil ruim de helft van de winkeliers dat ondernemers zelf kunnen bepalen of zij de winkel openen. Zij willen dat de gemeente de zondagopenstelling volledig vrijgeeft. Tijdens het groeps gesprek met de winkeliers - en ondernemersverenigingen kwam dit naar voren als een principieel uitgangspunt om een aantrekkelijk winkelaanbod in Sliedrecht, ook voor de langere termijn, te kunnen waarborgen. De verschillende geloofsgemeenschappen die aanwezig waren bij het groeps gesprek zijn overwegend vóór handhaving van de huidige regeling. De aanwezigen waren niet van mening dat de huidige mogelijkheden op zondag teruggedraaid zouden moeten worden. Enkele geloofsgemeenschappen die deelnamen aan het gesprek zijn niet tegen uitbreiding, maar (zeker onder de A15) wel 'met de rem erop'. Voorwaarden voor een beperkte uitbreiding van de zondagopenstelling zijn dat de kerkgang niet gestoord wordt en dat niemand verplicht wordt op zondag te werken. Daar zijn zorgen over. Door een aantal vertegenwoordigers werd een verruiming van de mogelijkheden voor zondagopenstelling van winkels aan de overzijde van de A15 niet als bezwaarlijk ervaren.

De helft van de inwoners bezoekt (vrijwel) nooit op zondag een winkel in Nederland. Bijna de helft van de inwoners wil dat de winkels in Sliedrecht op zondag nooit open zijn. Ruim een kwart wil dat de supermarkten wekelijks open zijn (52 keer per jaar) en een tiende wil dat de supermarkten maandelijks open zijn. Voor wekelijkse openstelling van bouwmarkten en tuincentra en overige winkels is iets meer animo: ruim een derde wil hiervoor wekelijkse openstellingsmogelijkheden.

Van de winkeliers die op zondag open willen, geeft de grootste groep aan dat de huidige openingstijden (tussen 12:00 uur en 17:00 uur) aansluiten bij de behoefte. Een enkele winkelier wil liever eerder opengaan en/of langer openblijven of juist korter open op zondag. Van de inwoners wil ruim een kwart de huidige winkeltijden behouden, ruim een kwart zou ze willen uitbreiden en bijna de helft wil geen zondagopenstelling van winkels of kortere openstellingsmogelijkheden op zondag.

Twee derde van de personeelsleden wil niet op zon- en feestdagen werken. Een derde wil dat wel. Van deze groep wil de helft het huidige aantal zon- en feestdagen behouden als werkdag en de andere helft zou vaker willen werken op zon- en feestdagen.

2 Inleiding

2.1 Aanleiding en achtergrond van het onderzoek

De winkeltijdenwet bepaalt wanneer winkels open mogen zijn. Winkeliers in heel Nederland mogen op maandag tot en met zaterdag tussen 6:00 en 22:00 uur de deuren open en niet op zond- en feestdagen. De Zondagswet regelt dat er op zondag vóór 12:00 uur geen activiteiten plaatsvinden waardoor de zondagsrust verstoord wordt en dat de godsdienstuitoefening niet zonder strikte noodzaak wordt gehinderd. De gemeenteraad kan in de Winkeltijdenverordening vrijstelling verlenen van het verbod voor winkels om tussen 6:00 en 22:00 uur open te zijn op zon- en feestdagen met mogelijke specificaties over aantallen vrijstellingen per jaar, desgewenst per gebied, branche, type zon- of feestdag en/of tijdstip. De gemeenteraad betreft in de afweging wat passend is bij de wensen en behoeften van verschillende doelgroepen en beleidsdoelen en bij de kaders die de Zondagswet biedt. Vrijstelling betekent geen verplichting om open te zijn. Ondernemers mogen (op alle dagen van de week) zelf bepalen of ze gebruik maken van de mogelijkheden die er zijn².

In de gemeente Sliedrecht mogen de winkels op de woonboulevard Nijverwaard en het Noordoost-Kwadrant (boven de A15) 12 zondagen per jaar tussen 12:00 uur en 17:00 uur geopend zijn. Het college van burgemeester en wethouders stelt elk jaar de precieze koopzondagen vast. Winkeliers zijn niet verplicht om op de aangewezen koopzondagen hun winkel te openen. In de nieuwe coalitieperiode kwamen daar eind 2018 de (christelijke) feestdagen bij die niet op een zondag vallen. Ook supermarkten beneden de A15 (Jumbo (twee filialen), Albert Heijn, Aldi en Dirk van den Broek) mogen op feestdagen die niet op zondag vallen 's middags open.

In buurgemeente Papendrecht is het winkels toegestaan elke eerste en derde zondag van de maand tussen 12:00 uur en 18:00 uur geopend te zijn. Dit geldt ook voor Tweede Paasdag, Tweede Pinksterdag, Hemelvaartsdag en Tweede Kerstdag. In buurgemeente Hardinxveld-Giessendam is geen zondagsopenstelling. Winkels in de gemeente Dordrecht mogen open tussen 12:00 uur en 18:00 uur op vrijwel alle zon- en feestdagen. Uitzonderingen zijn eerste Paasdag, eerste Pinksterdag, eerste Kerstdag en Nieuwjaarsdag.

In het coalitieakkoord 2018-2022 staat het voornemen om in de huidige bestuursperiode een breed maatschappelijk onderzoek uit te voeren naar de koopstromen en behoeften van inwoners en ondernemers o.a. ten aanzien van winkeltijden. Het onderzoek kan helpen om de koers richting de volgende bestuursperiode te bepalen. Het is niet de bedoeling om in de huidige bestuursperiode wijzigingen in de verordening aan te brengen³. De gemeente Sliedrecht heeft I&O Research opdracht gegeven tot het uitvoeren van een onderzoek naar koopgedrag (o.a. winkeltijden) onder inwoners, ondernemers en winkelpersoneel in Sliedrecht. In deze rapportage zijn de resultaten van het onderzoek beschreven.

² Koopavond is bijvoorbeeld geen door de gemeente ingestelde voorziening. Winkeliers kunnen hier desgewenst onderlinge afspraken over maken.

³ Zie ook: <https://sliedrecht24.nl/vat-zondagopenstelling-voor-vitale-winkels-niet-mogelijk-vanwege-coronacrisis/>

2.2 Onderzoeksvragen

De centrale onderzoeksvraag is:

Wat vinden inwoners, winkeliers, winkelpersoneel en geloofsgemeenschappen van de huidige winkeltijden in Sliedrecht?

Omdat de gemeenteraad geen invloed heeft op de winkeltijden op maandag tot en met zaterdag (of op de manier waarop winkeliers die benutten), spitst dit onderzoek zich toe op de zondag.

Als deelvragen onderscheiden we:

- 1 Welke winkeltijden hanteren winkeliers in Sliedrecht? En welke zouden ze willen hanteren?
- 2 Vindt er afvloeiing van koopkracht plaats vanwege de huidige winkeltijden in Sliedrecht?
- 3 Welke economische en maatschappelijke gevolgen zijn te verwachten bij uitbreiding van de zondagopenstelling van winkels?

2.3 Onderzoeksverantwoording

De basis van het onderzoek bestond uit peilingen onder inwoners, winkeliers en winkelpersoneel. Aanvullend zijn groeps gesprekken gehouden met vertegenwoordigers van kerkgenootschappen en winkeliersverenigingen/supermarkten. De onderzoeksperiode liep van 20 april tot en met 15 mei 2021. In de volgende paragrafen worden de methode en respons per onderdeel toegelicht.

2.3.1 Inwonersenquête

Bij de afname van een enquête onder inwoners is het van belang dat alle inwoners evenveel kans hebben op een uitnodiging voor het onderzoek en dat er voldoende mensen een uitnodiging krijgen zodat het onderzoek goed 'zichtbaar' is in de gemeenschap.

Uit de BRP (Basisregistratie personen) van de gemeente Sliedrecht is een steekproef getrokken van 3.000 inwoners van 18 jaar en ouder. Deze personen zijn aselekt getrokken, wat betekent dat iedereen evenveel kans had om uitgenodigd te worden voor het onderzoek. Een aselekte steekproef voorkomt ook een scheve respons. De 3.000 inwoners ontvingen een persoonlijk geadresseerde brief met een uitnodiging met een unieke link om deel te nemen aan een online onderzoek. Door de unieke link in de uitnodigingsbrief zijn dubbele deelnames of spontane deelnames (buiten de steekproef) uitgesloten.

In totaal hebben 982 inwoners de vragenlijst ingevuld, wat neerkomt op een respons van 33 procent. Op basis van ervaringen met inwonersonderzoek op het gebied van winkeltijden kon op voorhand een responspercentage van 25 - 30 procent verwacht worden. Het responspercentage in dit onderzoek is dus hoog en vormt een goede basis voor betrouwbare uitkomsten. Het hoge responspercentage geeft ook aan dat het onderwerp belangrijk gevonden wordt door de inwoners van de gemeente Sliedrecht.

Tabel 2.1

Responskenmerken inwoners 18+ vergeleken met bevolkingskenmerken

	Bevolking	Steekproef	Respons (aantallen)	Respons (percentage)
Mannen	9.689	1.478	438	30%
Vrouwen	10.094	1.518	533	35%
Wil niet zeggen			1	
18 tot 35 jaar	5.365	793	226	28%
35 tot 50 jaar	4.525	683	221	32%
50 tot 65 jaar	4.793	727	281	39%
65 jaar en ouder	5.100	793	254	32%
Totaal	19.783	2.996	982	33%

* niet van alle respondenten is geslacht of leeftijd bekend

In ieder onderzoek blijken bepaalde groepen méér dan anderen geneigd om mee te doen. Doorgaans doen ouderen wat vaker mee dan jongeren. Vandaar dat er een weging naar geslacht en leeftijd is toegepast op de uitkomsten, waardoor de uitkomsten representatief zijn voor alle inwoners van de gemeente Sliedrecht. Dit betekent dat bij herhaling van het onderzoek onder een andere aselechte groep van 3.000 personen, dezelfde uitkomsten gevonden zouden worden.⁴

2.3.2 Winkeliersenquête

Uit het vestigingenregister van MRDH, waar Sliedrecht onderdeel van uitmaakt, is een selectie gemaakt van winkels die vallen onder de Winkeltijdenwet, aangevuld met publieksgerichte dienstverlening (kappers en reisbureaus). Voor de volledigheid is een controle uitgevoerd door de gemeente Sliedrecht op basis van lokale kennis. Op deze manier is een lijst met 136 winkels opgesteld. De 136 winkeliers kregen een brief met een unieke link met het verzoek een vragenlijst in te vullen. Het grootste deel van winkeliers kreeg de brief persoonlijk overhandigd, in enkele gevallen is de brief in de brievenbus gedaan. Invullen van de vragenlijst kon zowel online als schriftelijk. Na twee weken zijn alle winkeliers die nog niet hadden deelgenomen opnieuw bezocht en verzocht om de vragenlijst alsnog in te vullen c.q. de ingevulde vragenlijst in te leveren. Een aantal winkeliers beschikte niet meer over de schriftelijke vragenlijst of de inlogcode voor de online vragenlijst. Zij kregen via e-mail een link naar de online vragenlijst.

⁴ Zoals bij ieder sociaalwetenschappelijk onderzoek moet rekening gehouden worden met een marge op de uitkomsten, van enkele procenten. Vandaar dat een uitkomst van bijvoorbeeld 62 procent wordt omschreven als: circa 60 procent. Waar we inzoomen op deelgroepen, worden die betrouwbaarheidsmarges groter en wordt afhankelijk van de omvang van de deelgroep gekozen voor meer kwalitatieve duidingen als 'meer', 'vooral' of 'vaker'.

De behaalde respons is 87 winkeliers, een responspercentage van 64 procent. Bij eerdere onderzoeken met een dergelijke intensieve aanpak in andere gemeenten lag het responspercentage tussen de 50 en 65 procent.

Tabel 2.2

Respons ondernemers naar branche, gebied en werkzame personen

	Benaderd	Respons (aantallen)	Respons (percentage)
dagelijkse artikelen (supermarkten, drogisterijen, slijters, bakkers, kaas, vis etc.)	19	13	68%
mode en luxe (kleding, schoenen, warenhuizen, juweliers, elektronica, opticiens)	38	24	63%
in en om het huis (bloemen, wonen, doe-het-zelf)	53	33	62%
overige detailhandel (speelgoed, computergames, cadeauartikelen, sportartikelen, fietsenwinkels, tweedehands, specifiek aanbod zoals antiek)	12	7	58%
dienstverlening (kappers, reisbureaus)	14	8	57%
Centrum Sliedrecht	49	24	49%
Burgemeester Winklerplein	19	18	95%
Nijverwaard en Noordoost-Kwadrant	44	31	70%
Overig Sliedrecht	24	13	54%
1 werkzame persoon	15	6	40%
2-5 werkzame personen	69	45	65%
6 of meer werkzame personen	52	36	69%
Totaal	136	87⁵	64%

In de respons is de verdeling naar branche vergelijkbaar met het totale winkelbestand. In verhouding hebben ondernemers uit het centrum van Sliedrecht iets minder vaak gerespondeerd dan ondernemers uit de rest van de gemeente. Op het Burgemeester Winklerplein was de respons bijzonder hoog. Winkeliers zonder personeel (maximaal één werkzame persoon, een relatief kleine groep in het totale winkelbestand) reageerden minder vaak dan winkeliers met personeel. Als we speciaal naar de woonboulevard Nijverwaard/Noordoost-Kwadrant kijken, dan zijn zeven van de 31 deelnemers naar eigen zeggen een manager van een ketenbedrijf. Dat is 23 procent van de deelnemende bedrijven op de woonboulevard. De centrummanager van de woonboulevard geeft aan dat ongeveer een derde van de winkels op de woonboulevard een

⁵ Van twee winkels zijn de branche niet bekend, van een winkel is het gebied niet bekend

ketenbedrijf is. Daarmee zijn de landelijke ketens op de woonboulevard iets ondervertegenwoordigd in de respons⁶.

Overall is de respons qua verdeling op branche, vestigingslocatie en grootteklasse in lijn met het totale winkelbestand. De totale respons van 64 procent onder winkeliers is hoog en een aantal van 87 deelnemers (op basis van integraal uitnodigen) is voldoende robuust om een betrouwbaar beeld te geven van de mening van de winkeliers als geheel. Het aantal deelnemende winkeliers is niet groot genoeg om de resultaten uit te splitsen naar winkelgebied, grootteklasse of branche.

2.3.3 Enquête winkelpersoneel

Het personeel van winkels is een lastig te benaderen groep. In dit onderzoek is ervoor gekozen om kaartjes met een unieke inlogcode voor een online vragenlijst via de winkelier te verspreiden onder het winkelpersoneel. De kaartjes zijn bij het bezoek aan de winkels op 20 en 21 april afgegeven. In totaal zijn ongeveer 600 kaartjes ter plaatse uitgedeeld of achtergelaten voor afwezig personeel. Het landelijke vestigingenregister LISA telde in 2019 in Sliedrecht 1.326 banen bij 154 vestigingen (waarvan 404 in de supermarkten). De uiteindelijke respons bedroeg 113 personeelsleden, wat neerkomt op 9 procent. Bij eerdere onderzoeken met een vergelijkbare aanpak in andere gemeenten lag het responspercentage rond de 10 procent. Wat (vergeleken met het totaal aantal werknemers en vergeleken met onderzoeken in andere gemeenten) opvalt is de lage respons onder supermarktpersoneel (16 van de 113) en de relatief grote deelnamebereidheid onder de andere branches, met name in en om het huis (vermoedelijk met name personeel van de winkels boven de A15).

De uitkomsten van dit deelonderzoek zijn niet gewogen naar functie, leeftijd en/of aantal gewerkte uren. Weging naar branche zou mogelijk zijn maar door de geringe aantallen en aandelen blijven de uitkomsten indicatief.

In tabel 2.3 zijn de achtergrondkenmerken van het winkelpersoneel weergegeven.

Tabel 2.3

Respons winkelpersoneel naar branche

	Respons	Aandeel in respons
dagelijkse artikelen (supermarkten, drogisterijen, slijters, bakkers, kaas, vis etc.)	30	27%
mode en luxe (kleding, schoenen, warenhuizen, juweliers, elektronica, opticiens)	25	22%
in en om het huis (bloemen, wonen, doe-het-zelf)	34	30%
overige detailhandel (speelgoed, computergames, cadeauartikelen, sportartikelen, fietsenwinkels, tweedehands, specifiek aanbod zoals antiek)	19	17%
dienstverlening (kappers, reisbureaus)	5	4%
Totaal	113	100%

⁶ Er is geen algemene definitie van een ketenbedrijf. Naar inschatting van de onderzoeker op basis van bedrijfsnaam en aantal vestigingen hebben vijf lokaal gewortelde ondernemers en acht ketenbedrijven op de woonboulevard niet meegedaan aan het onderzoek.

2.3.4 Groepsgesprekken met stakeholders

Op woensdagmiddag 12 mei vond in Zalencentrum De Lokhorst in Sliedrecht het groepsgesprek plaats met de geloofsgemeenschappen. Voor dit groepsgesprek zijn alle 20 geloofsgemeenschappen uitgenodigd om met één afgevaardigde deel te nemen. Naast de ambtelijk opdrachtgever van de gemeente Sliedrecht, de gespreksleider (I&O Research) en de notulist (I&O Research) waren er vijf deelnemers namens de geloofsgemeenschappen en waren er vijf afmeldingen. De lijst met deelnemers en afmeldingen is opgenomen in de bijlage.

Twee van de afmelders gaven aan geen principiële bezwaar te hebben tegen openstelling van winkels op zondag. Eén afmelder heeft wel bezwaar tegen openstelling van winkels op zondag op grond van de Bijbel en vanwege het standpunt dat de 24-uurs-economie voor niemand gezond is en dat voorkomen moet worden dan mensen tegen hun wil (gewetensbezwaren) gedwongen zouden kunnen worden om op zondag te werken.

De deelname van de gemeenschappen aan dit groepsgesprek is vrij laag. Mogelijk is daardoor de input niet geheel representatief voor alle geloofsgemeenschappen in Sliedrecht. Bij de reflectie hierover aan het eind van het gesprek was de indruk van de aanwezigen dat de input zoals die naar voren is gekomen in het groepsgesprek in lijn kan zijn met dat wat de afwezige geloofsgemeenschappen (die volgens de aanwezigen meer in de evangelische traditie staan) zouden hebben kunnen inbrengen. Uit de afmeldingen met schriftelijke toelichting blijkt dat er ook geloofsgemeenschappen zijn die geen principiële bezwaar hebben tegen zondagopenstelling. Van de islamitische gemeenschap die niet aanwezig was, kan verondersteld worden dat zij geen bezwaar hebben tegen openstelling van winkels op zondag.

Op woensdagavond 12 mei vond ook in Zalencentrum de Lokhorst in Sliedrecht het groepsgesprek plaats met de winkeliers- en ondernemersverenigingen. Alle genodigde verenigingen hebben één of twee personen afgevaardigd. In totaal waren er zes deelnemers namens de vier winkeliers- en ondernemersverenigingen. Tijdens het gesprek werd zowel het geluid van de grotere als de kleinere winkelier ingebracht en waren de groepen met de verschillende openstellingsmogelijkheden (woonboulevard, supermarkten en overige winkels) vertegenwoordigd. Daarmee is de input van de verenigingen representatief voor deze doelgroep. Naast de ambtelijk opdrachtgever van de gemeente Sliedrecht, de gespreksleider (I&O Research) en de notulist (I&O Research) waren er zes deelnemers. Een lijst hiervan is opgenomen in de bijlage.

2.4 Leeswijzer

Dit rapport beschrijft in hoofdstuk 3 hoe de inwoners, winkeliers en winkelpersoneel op dit moment gebruik maken van de winkeltijden op zondag. Het huidige beeld van de winkeliersvereniging en geloofsgemeenschappen over de zondagopenstelling komt hierin ook aan bod. Hoofdstuk 4 beschrijft welke wensen deze groepen hebben ten aanzien van verruiming van de winkeltijden. In hoofdstuk 5 komt aan de orde welke economische en maatschappelijke effecten verwacht worden van een eventuele verruiming van de winkeltijden. Het rapport begon met een managementsamenvatting die de onderzoeksvragen beantwoordde.

3 Huidige gebruik winkeltijden op zondag

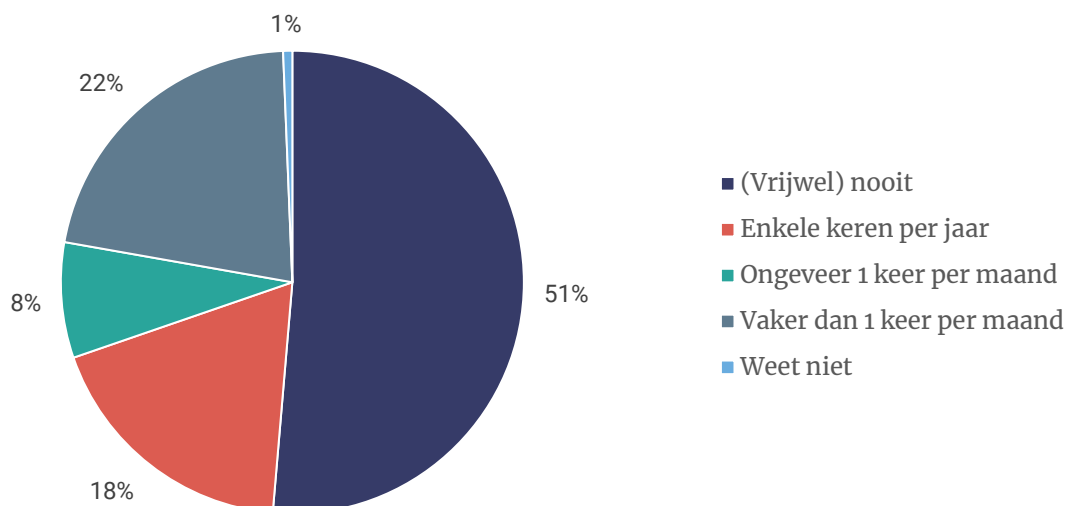
3.1 Inleiding

In dit hoofdstuk komt allereerst de mate waarin inwoners in de afgelopen twee jaar een winkel hebben bezocht aan bod. Hierna is er aandacht voor de redenen waarom ze op zondag wel of niet winkelen. Daarna komen de winkeliers aan de orde en de locatie van hun winkel, hoe vaak ze vóór de coronapandemie open zijn geweest en de redenen die ze hiervoor hebben. Vervolgens zeggen winkelpersoneelsleden in welke branche ze werkzaam zijn, met hoeveel collega's ze werken en of ze wel eens op een zon- of feestdag werken. We geven op basis van de Koopstromenonderzoeken⁷ (in paragraaf 3.5) een beeld van de koopkrachtbinding en toevloeiing en afvloeiing in Sliedrecht. Ten slotte beschrijft paragraaf 3.6 welk beeld de winkeliersverenigingen en geloofsgemeenschappen hebben van de huidige zondagopenstelling in Sliedrecht.

3.2 Inwoners

In deze paragraaf staat het winkelgedrag op zondag van de inwoners van Sliedrecht centraal. De inwoners is gevraagd hoe vaak ze de afgelopen twee jaar op zondag een winkel hebben bezocht in Nederland. De helft van de inwoners (51 procent) geven aan (vrijwel) nooit een winkel op zondag te hebben bezocht (Figuur 3.1). Ongeveer een vijfde (18 procent) heeft enkele keren per jaar een winkel bezocht. Bijna een op de tien (8 procent) zegt ongeveer 1 keer per maand een winkel te hebben bezocht. Een vijfde (22 procent) is vaker dan 1 keer per maand op zondag naar een winkel gegaan. Vergeleken met andere gemeenten waar we een dergelijk onderzoek uitvoerden is het winkelbezoek op zondag door Sliedrechters bescheiden.

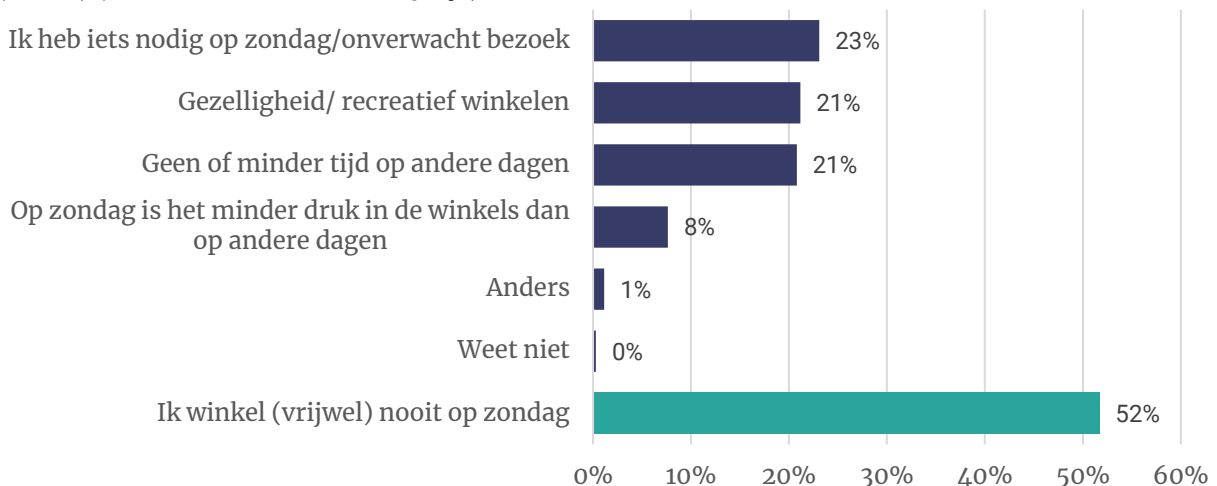
Figuur 3.1 - Hoe vaak heeft u in de afgelopen twee jaar op zondag een winkel bezocht in Nederland? (n=982)

⁷ De Randstedelijke provincies geven periodiek opdracht voor uitvoering van het zogenaamde Koopstromenonderzoek. Dit is een grootschalig consumentenonderzoek onder inwoners van de Randstad en de ring van gemeenten er omheen. De enquête brengt de (ruimtelijke) kooporiëntatie alsmede het (meer kwalitatieve) koopgedrag van de bevolking in beeld.

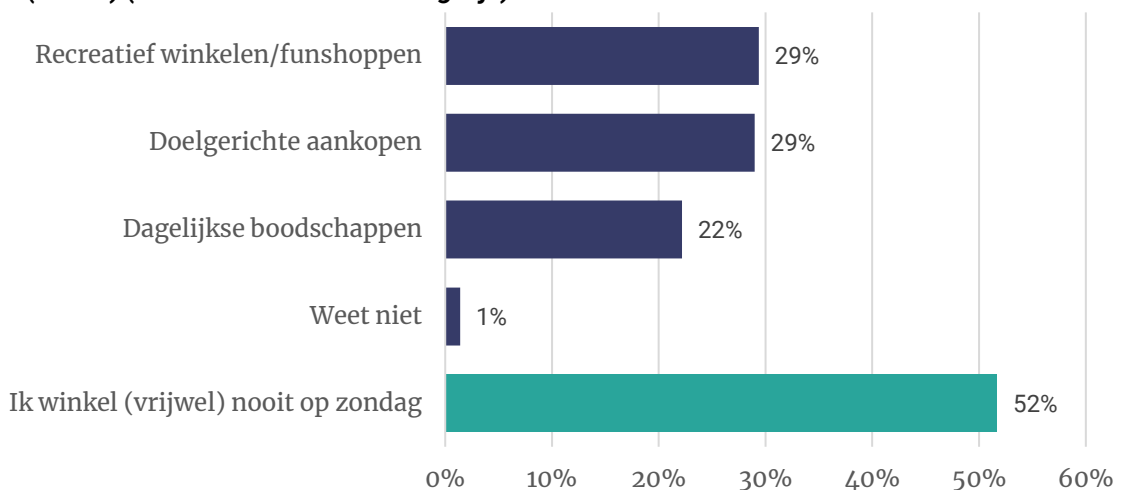
De inwoners van Sliedrecht is gevraagd wat de belangrijkste redenen zijn om (wel eens) op zondag te winkelen en/of boodschappen te doen. Een kwart van hen (23 procent) zegt iets nodig te hebben op zondag of onverwachts bezoek te krijgen (Figuur 3.2). Een iets kleinere groep gaat (wel eens) winkelen op zondag omdat het gezellig is, ze recreatief willen winkelen of omdat ze op andere dagen geen of minder tijd hebben (beide 21 procent). Ruim de helft van de inwoners (52 procent) winkelt (vrijwel) nooit op zondag. Elf inwoners (1 procent) hebben een andere reden opgegeven. Afgezien van een enkeling die aangeeft op onregelmatige tijden te werken, worden er geen aanvullende redenen genoemd. Het zijn toelichtingen op de gekozen categorieën.

Figuur 3.2 - Wat zijn de belangrijkste redenen dat u (wel eens) op zondag winkelt en/of boodschappen doet? (n=982) (meerdere antwoorden mogelijk)

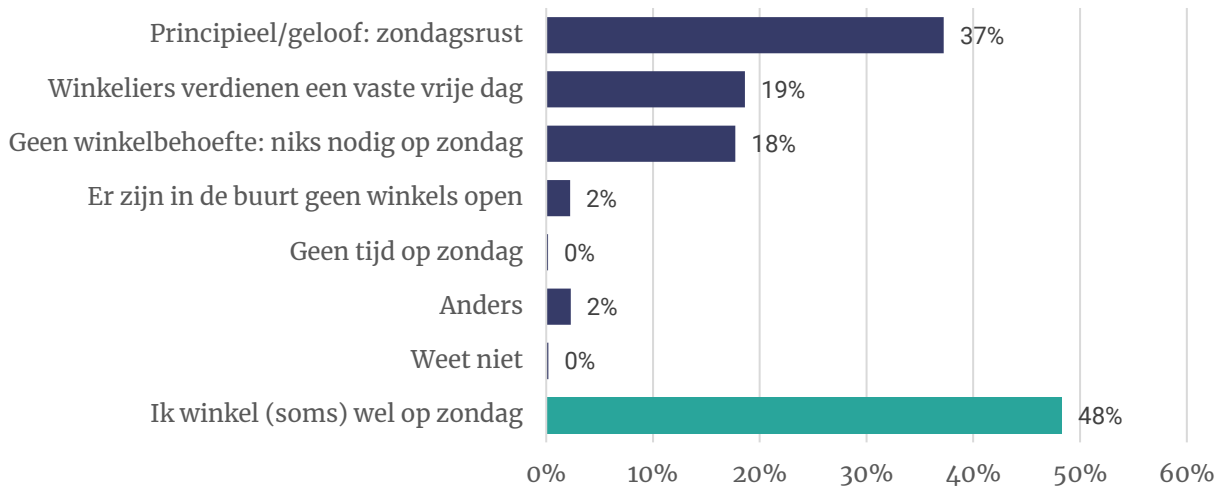
Vervolgens is aan de Sliedrechtse gevraagd of ze op zondag wel eens dagelijks boodschappen doen of dat ze wel eens (recreatief of gericht) winkelen. Drie op de tien inwoners winkelen recreatief op zondag en/of doen doelgerichte aankopen op deze dag (beide 29 procent) (Figuur 3.3). Bijna een kwart van de inwoners (22 procent) zegt op zondag de dagelijkse boodschappen te doen. De helft (52 procent) winkelt (vrijwel) nooit op zondag.

Figuur 3.3 - Doet u op zondag wel eens dagelijkse boodschappen of gaat u wel eens (recreatief of gericht) winkelen? (n=982) (meerdere antwoorden mogelijk)

Aan de inwoners van Sliedrecht is gevraagd wat de belangrijkste redenen zijn dat ze (vrijwel) nooit op zondag winkelen en/of boodschappen doen. Ruim een derde van de inwoners (37 procent) doet dit (vrijwel) nooit vanwege principiële of geloofsredenen die te maken hebben met de zondagsrust (Figuur 3.4). Een vijfde van de inwoners (19 procent) zegt dat winkeliers een vaste vrije dag verdienen. Een iets kleiner aandeel (18 procent) heeft geen behoefte om op zondag te winkelen. Een kleine groep inwoners (2 procent) heeft een andere reden opgegeven om (vrijwel) nooit te winkelen op zondag. Het gaat niet om nieuwe aspecten. Inwoners lichten vaak toe dat zes doordeweekse dagen voldoende mogelijkheden bieden om boodschappen te doen.

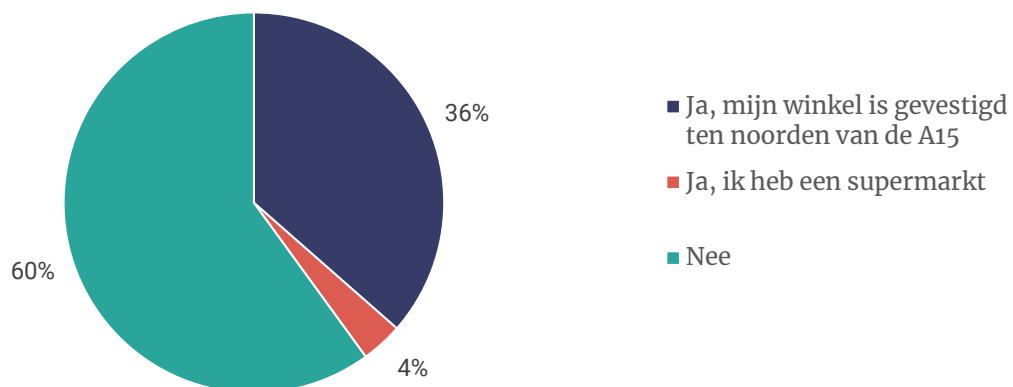
Figuur 3.4 - Wat zijn de belangrijkste redenen dat u (vrijwel) nooit winkelt en/of boodschappen doet op zondag? (n=975)

3.3 Winkeliers

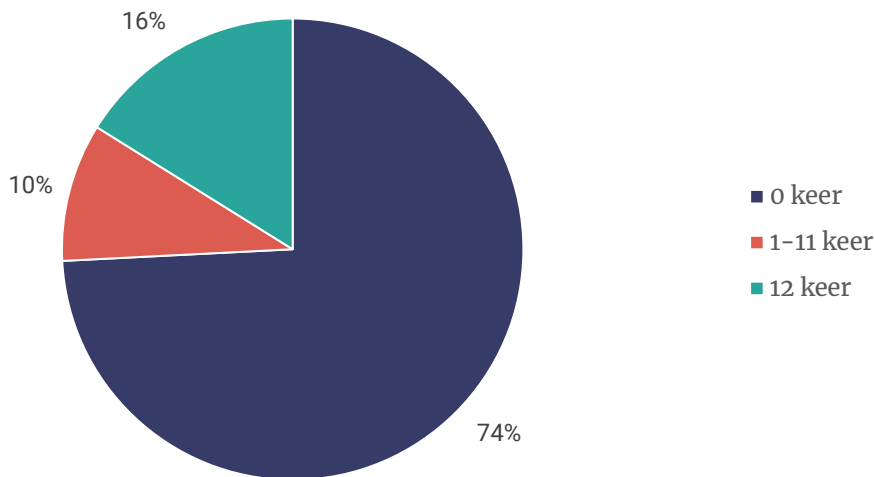
De tweede doelgroep van dit onderzoek is de winkeliers. Hen is gevraagd of ze een supermarkt hebben of een winkel die gevestigd is ten noorden van de A15 (Figuur 3.5). Ruim een derde van de winkeliers (36 procent) heeft een winkel die ten noorden van de A15 is gevestigd. Een kleine groep winkeliers heeft een supermarkt (4 procent) en zes op de tien (60 procent) heeft geen supermarkt of een winkel die **niet** ten noorden van de A15 is gevestigd. In de respons van de bedrijven op de meubelboulevard zijn de ketenbedrijven iets ondervertegenwoordigd.

Figuur 3.5 - Heeft u een supermarkt of is uw winkel gevestigd ten noorden van de A15? (n=85)

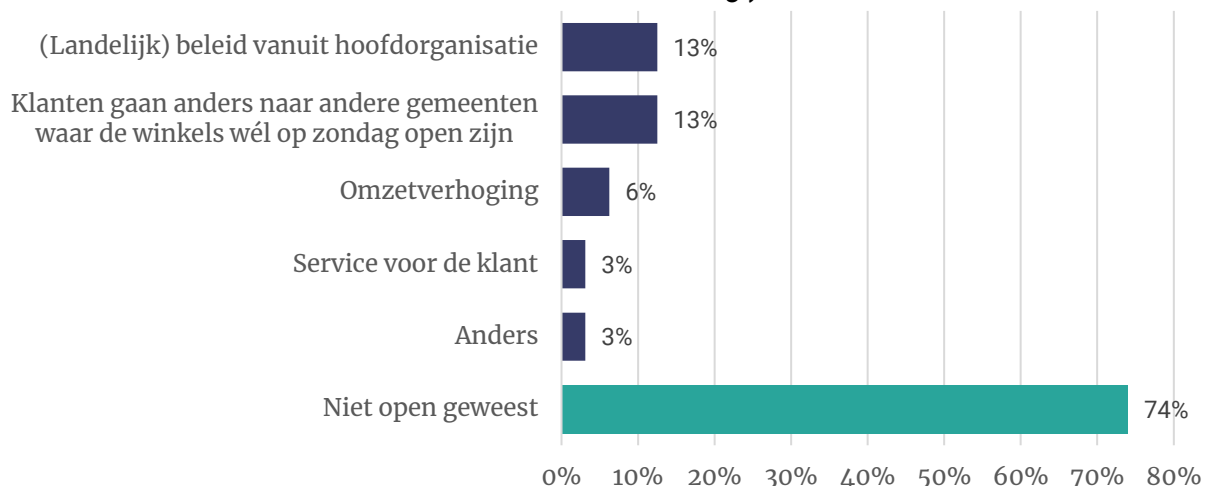
Aan de winkeliers die een winkel ten noorden van de A15 hebben is gevraagd hoe vaak ze vóór de coronacrisis op jaarbasis 's zondags open zijn geweest. Drie kwart van hen (74 procent) zegt geen enkele keer de deuren te hebben geopend (Figuur 3.6). Ongeveer een tiende (10 procent) is tussen de één en elf keer open geweest. Een op de zes (16 procent) heeft de deuren 12 keer per jaar geopend.

Figuur 3.6 - Hoe vaak bent u op jaarbasis in de periode vóór de coronacrisis open geweest op een zondag? (n=31)

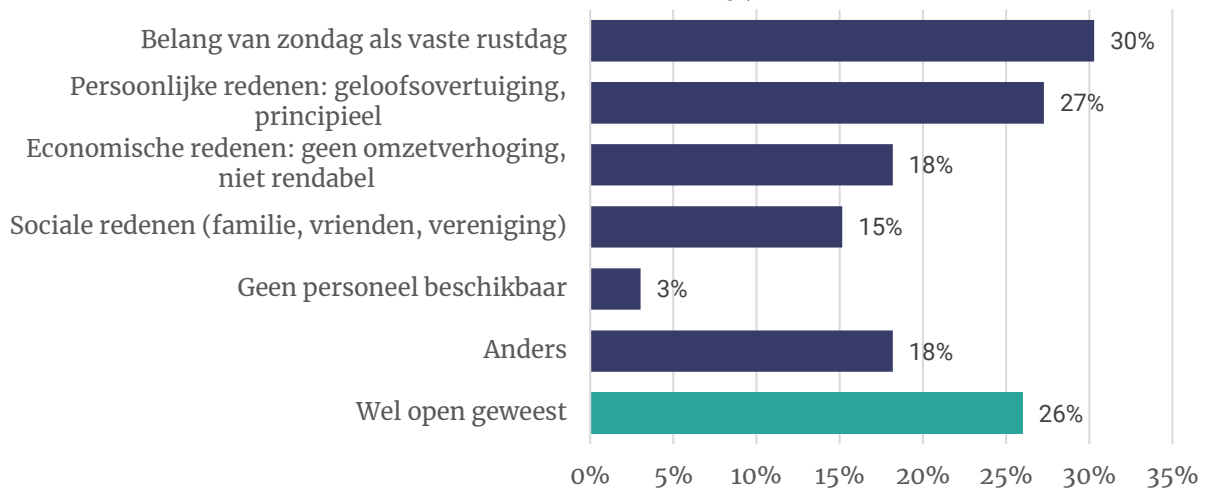
Aan de winkeliers die ten noorden van de A15 een winkel hebben is ook gevraagd wat de belangrijkste redenen zijn om op zondag open te gaan. Een op de acht winkeliers zegt dat het beleid vanuit de hoofdorganisatie of het voorkomen dat klanten naar winkels in andere gemeenten gaan de belangrijkste reden is (beide 13 procent) (Figuur 3.7). Drie kwart van de winkeliers (74 procent) is niet op zondag open geweest.

Figuur 3.7 - Wat zijn de belangrijkste redenen dat u open bent geweest op een zondag? (n=31) (alleen winkeliers die een winkel hebben die ten noorden van de A15 ligt)

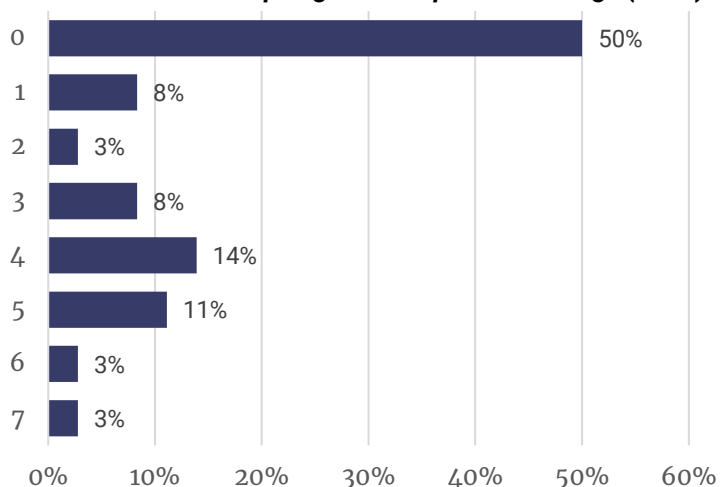
Aan de winkeliers die ten noorden van de A15 een winkel hebben is vervolgens gevraagd wat de belangrijkste redenen zijn dat ze **niet** open zijn geweest op een zondag. Drie van de tien winkeliers (30 procent) noemen het belang van zondag als vaste rustdag en een kwart (27 procent) geeft hier persoonlijke redenen voor (Figuur 3.8). Een vijfde (18 procent) geeft economische redenen en de rest van de winkeliers gaf sociale redenen (15 procent) of personeel gerelateerde redenen (3 procent). In de categorie ‘Anders, namelijk’ hebben winkeliers een verduidelijking gegeven van de categorie die ze hebben gekozen. Hier worden enkele nieuwe aspecten genoemd. Zo noemt de een dat het in een huurcontract staat dat men op zondag de winkel niet mag openen. Een ander zegt dat zijn/haar winkel recentelijk is overgenomen. Weer een ander geeft aan dat andere winkeliers hun winkel ook niet openen op zondag.

Figuur 3.8 - Wat zijn de belangrijkste redenen dat u niet open bent geweest op een zondag? n=31 (alleen winkeliers die een winkel hebben die ten noorden van de A15 ligt)

Ten slotte is aan de winkeliers die ten noorden van de A15 een winkel hebben plus de supermarkten gevraagd hoe vaak ze in de periode vóór de coronacrisis op een feestdag (niet zijnde een zondag) open zijn geweest. De helft (50 procent) is in de periode vóór de coronacrisis niet open geweest (Figuur 3.9). Ruim vier op de tien ondernemers (44 procent) heeft één tot zes keer zijn deuren geopend. Een kleine groep (6 procent) heeft zes of zeven keer zijn deuren geopend.

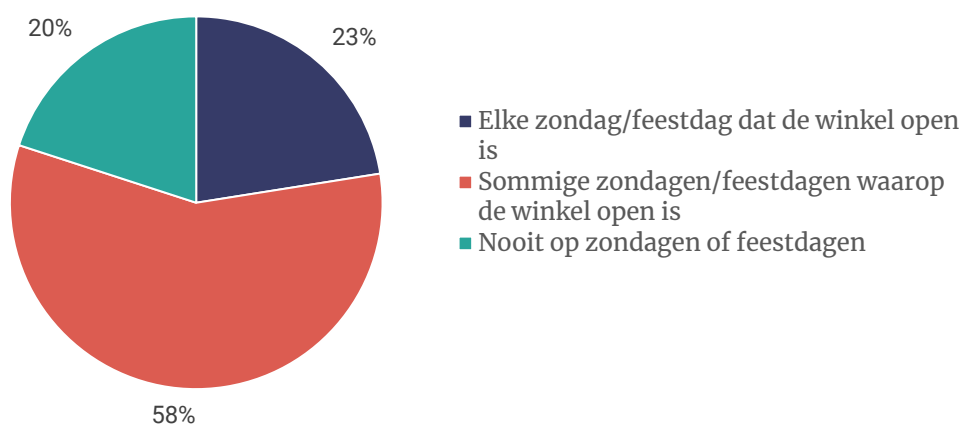
Figuur 3.9 - Hoe vaak bent u in de periode vóór de coronacrisis open geweest op een feestdag? (n=36)

3.4 Winkelpersoneel

In deze paragraaf staat het winkelpersoneel van Sliedrecht centraal. Aan het personeel van supermarkten en winkels die ten zuiden van de A15 gevestigd zijn is gevraagd of ze wel eens op een zondag of feestdag werken. Een kwart van hen (23 procent) werkt elke zondag of feestdag dat de winkel open is (Figuur 3.10). Zes van de tien (58 procent) werken alleen op sommige zon- of feestdagen. Een vijfde (20 procent) geeft aan nooit op zon- of feestdagen te werken.

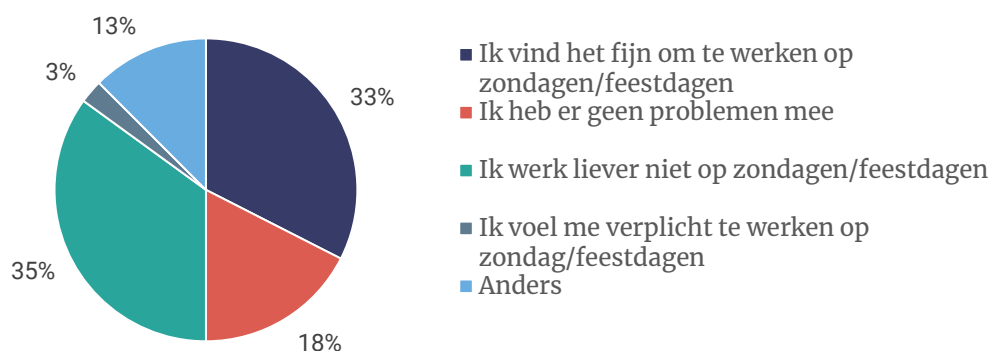
Figuur 3.10 - Werkt u wel eens op een zondag of feestdag in deze vestiging?(n=40)⁸

* Indicatieve uitkomst (n=40).

Vervolgens is aan hen gevraagd wat ze vinden van het werken op zondag of feestdagen. Een derde van hen (33 procent) vindt het fijn om te werken op zon- of feestdagen (Figuur 3.11). Bijna een op de vijf (18 procent) heeft er geen problemen mee. Een derde (35 procent) zegt liever niet op zon- of feestdagen te werken. Een enkeling voelt zich verplicht te werken op deze dagen. Sommigen noemen een andere reden. Het meest genoemd is dat ze geen problemen hebben om op een feestdag te werken, maar wel op een zondag.

Figuur 3.11 - Wat vindt u van het werken op zondag/feestdagen? (n=40*)⁹

* Indicatieve uitkomst (n=40).

⁸ Doordat de online vragenlijst op de eerste dag een fout in de routing had, hebben 15 supermarktmedewerkers deze vraag abusievelijk niet gekregen. De fout in de routing is dezelfde dag hersteld, waardoor de volgende respondenten de vraag wel kregen.

⁹ Doordat de online vragenlijst op de eerste dag een fout in de routing had, hebben 15 supermarktmedewerkers deze vraag abusievelijk niet gekregen. De fout in de routing is dezelfde dag hersteld, waardoor de volgende respondenten de vraag wel kregen.

3.5 Koopkrachtbinding in Sliedrecht en invloed corona

In 2016 en 2018 voerde I&O Research in opdracht van de provincie Zuid-Holland in de gemeente Sliedrecht een koopstromenonderzoek uit. Hieruit bleek dat de koopkrachtbinding voor dagelijkse artikelen en niet dagelijkse artikelen in Sliedrecht relatief hoog is, vergeleken met gemeenten van gelijke omvang. De toevloeiing dagelijks is vergelijkbaar met gemeenten in dezelfde grootteklasse. De koopkrachttoevloeiing voor niet-dagelijkse artikelen is duidelijk groter. Dit betreft met name de aankopen op de woonboulevard (Nijverwaard/Noordoost-Kwadrant).

Gemeente Sliedrecht

Consumentenbestedingen detailhandel

Inwoners:
25.000

Benchmark:
GEMEENTEN
20.000 - 35.000

Dagelijkse artikelen

(zoals levensmiddelen en drogistijartikelen)

Waar komen bestedingen in de gemeente vandaan?

Vergelijking	Binding		Afvloeiing	
	gemeente 2018	gemeente 2016	gemeente 2018	benchmark 2018
Koopkrachtbinding	88%	90%	82%	82%
Afvloeiing offline	9%	8%	15%	15%
Afvloeiing online	3%	2%	3%	3%
Aandeel toevloeiing in totale bestedingen gemeente	16%	15%	16%	16%

Niet-dagelijkse artikelen

(zoals mode & luxe, vrije tijd en in en om het huis)

Waar komen bestedingen in de gemeente vandaan?

Vergelijking	Binding		Afvloeiing	
	gemeente 2018	gemeente 2016	gemeente 2018	benchmark 2018
Koopkrachtbinding	48%	51%	31%	31%
Afvloeiing offline	30%	29%	46%	46%
Afvloeiing online	22%	20%	24%	24%
Aandeel toevloeiing in totale bestedingen gemeente	65%	64%	45%	45%

Bron: www.kso2018.nl

De jaren 2020 en 2021 zijn bijzondere jaren, ook voor de detailhandel. In maart 2020 werd duidelijk dat er een corona-pandemie was. De horeca moest haar deuren sluiten en veel winkelgebieden met vooral niet-dagelijks aanbod kampten met historisch lage bezoekersaantallen. Voor de provincies Drenthe, Gelderland en Overijssel bracht I&O Research in beeld welke impact corona -en de economische gevolgen daarvan- heeft op het functioneren van de winkelgebieden in Oost-Nederland. In het onderzoek keken we hoe de winkelgebieden er voor de coronapandemie voor stonden en welke invloed de coronapandemie heeft op de koopstromen

en het functioneren van de winkelgebieden. Het is aannemelijk dat trends in Oost-Nederland ook gelden voor de rest van Nederland.

Uit het onderzoek blijkt dat vooral centrumgebieden die voorheen op een grote populariteit onder consumenten konden rekenen, hard geraakt zijn door de coronapandemie (meting eind 2020). Consumenten wilden tijdens de coronapandemie vooral snel en veilig winkelen en waren minder op zoek naar beleving. Met de sluiting van de horeca en andere vrijetijdsvoorzieningen was er simpelweg ook minder te beleven. We zien dit terug in het bezoek aan centrumgebieden in Oost-Nederland. Corona treft juist minder de (kleinere) winkelgebieden die meer gericht zijn op dagelijkse boodschappen. Ook kiezen consumenten er bij fysieke aankopen vaker voor om kleine of middelgrote centrumlocaties (dichter bij huis) te bezoeken in plaats van grote binnensteden. Wijkwinkelcentra konden tijdens de coronapandemie juist rekenen op een grotere bezoekersstroom. Ook de grootschalige (perifere) aankooplocaties doen het relatief goed. Deze locaties profiteerden van de omzetgroei in bouwmarkten, tuincentra en woonwinkels.

De totale detailhandelsbestedingen namen in vrijwel alle branches (met uitzondering van de kleding- en schoenenbranche) toe. Met uitzondering van de supermarkten, bouwmarkten, tuincentra en woonwinkels waren het echter niet de fysieke winkels die hiervan profiteerden. De omzetgroei in de detailhandel vond vooral online plaats (webwinkels en multichannelers). Vrijwel alle niet-dagelijkse producten kocht men ten tijde van de coronapandemie aanzienlijk vaker online dan daarvoor. Boodschappen werden ook vaker online gekocht, maar dat aandeel is nog steeds klein. We verwachten dat deze toegenomen online oriëntatie na de coronapandemie deels standhoudt. Van de inwoners die aangaven nu meer online te kopen dan voor de coronapandemie, verwacht namelijk bijna de helft (48 procent) na de crisis ook meer online te blijven kopen.

In het najaar van 2021 voert I&O Research opnieuw een koopstromenonderzoek uit voor de Randstedelijke provincies en daarmee ook in Sliedrecht. De resultaten zullen begin 2022 beschikbaar zijn. Op basis van de ervaringen in Oost-Nederland kan verwacht worden dat het aandeel online bestedingen ook in Sliedrecht duidelijk is toegenomen ten opzichte van 2018 en dat alle branches, met uitzondering van de supermarkten, bouwmarkten, tuincentra en woonwinkels dit merken. Omdat Sliedrecht geen centrumgemeente is, is de corona-impact naar verwachting minder groot dan gemiddeld in Nederland.

3.6 Winkeliersverenigingen en geloofsgemeenschappen

Deze paragraaf gaat over het beeld dat de winkeliersverenigingen en geloofsgemeenschappen hebben over de huidige mogelijkheden voor zondagopenstelling van winkels.

De **winkeliersverenigingen** zien de laatste jaren en zeker in het afgelopen coronajaar dat winkelpatronen snel kunnen veranderen. De online bestedingen zijn enorm toegenomen. De winkels in Sliedrecht zijn op zondag dicht, maar er kan wel bezorgd worden op zondag door de landelijke ketens. In omliggende gemeenten zijn winkels bovendien vaker open op zondag. Dat zorgt voor een ongelijk speelveld dat de winkeliers in Sliedrecht benadeelt. De verenigingen verwijzen naar het manifest van het Regionaal Platform Detailhandel uit 2018¹⁰ dat voor hen nog

¹⁰ <https://www.dordrecht.net/nieuws/2018-03-13-21939-regionaal-platform-detailhandel-komt-met-plan-voor-toekomst-retail-drechtsteden>

steeds actueel is. Het huidige winkeltijdenregime maakt het volgens de winkeliers voor hen onmogelijk om in te spelen op veranderende marktomstandigheden.

De winkeliers in Sliedrecht hebben verschillende ervaringen met het huidige winkeltijdenregime. De **supermarkt** die nu op feestdagen open mag, ziet op deze dagen soms de rijen voor de deur staan. Op deze dagen geeft de eigenaar aan een forse omzet te draaien. Omzetcijfers van landelijke supermarktketens laten zien dat de zondag, na de zaterdag, de beste dag is voor een supermarkt. De ervaring en indruk van de ondernemers is dat consumenten uit Sliedrecht op zondag naar omliggende gemeenten zoals Papendrecht en Dordrecht rijden om daar hun supermarktaankopen te doen. Voorsorteren op zaterdag – het op een andere dag kopen van hun dagelijkse boodschappen – doen de inwoners van Sliedrecht niet (zo veel). De koopkrachtafvloeiing voor de supermarktbestedingen is groot. De zondag is een drukke dag. Mensen doen luxere aankopen (bijvoorbeeld om uitgebreid te koken). Ook concurreert op zondag de supermarkt met de (afhaal)horeca. Door niet op zondag open te kunnen, vloeit koopkracht af. In veel gemeenten is wekelijkse zondagopenstelling van supermarkten gebruikelijk. Het bevoorradingssysteem van supermarkten is daar inmiddels ook op ingericht. Winkels die op zondag niet opengaan, hebben meer bederf (dus verse artikelen die over de datum gaan) en meer moeite om te sturen op de houdbaarheid van producten. Een maandelijkse zondagopenstelling zou dit probleem niet verhelpen. Daarvoor is continuïteit nodig, dus een wekelijkse zondagopenstelling.

De ondernemers op de **woonboulevard** zijn verdeeld over de zondagopenstelling. Een deel (met name de landelijke ketens, ongeveer een derde van de winkels) gaat altijd open als dat kan, een ander deel (de lokale ondernemers, ongeveer twee derde van de winkels) doet dat niet en wil dat ook niet. Voor consumenten en winkels op de woonboulevard is een maandelijkse openstelling op zondag geen ideale situatie. Een incidentele openstelling is niet goed te communiceren naar klanten. Klanten besluiten op de dag zelf wat ze willen kopen. Is de winkel niet open of twijfelen ze daaraan, dan rijden ze door naar de volgende. De woonboulevard concurreert met Rotterdam Alexandrium, Breda en zelfs Utrecht.

De aanwezigen die eigenaar zijn van **kleinere speciaalzaken** mogen momenteel geen gebruik maken van de zon- en feestdagenregeling. Zij ervaren in de huidige situatie geen omzetverliezen doordat de supermarkten wel open zijn en zij niet. De speciaalzaken hebben ook niet het idee dat hun klanten nu op zondag elders de aankopen doen die ze anders in de speciaalzaak zouden doen. De service en de kwaliteit die deze zaken bieden, zijn hoog in Sliedrecht. Dat zorgt voor omzetbinding. Klanten houden hier rekening mee in de dag dat ze komen. Momenteel wordt de zondag door deze ondernemers echt als rustdag gewaardeerd, maar als de omzet naar beneden zou gaan door verschuivende aankoopmomenten, dan overwegen deze ondernemers om wél op zondag open te gaan.

De aanwezigen namens de **geloofsgemeenschappen** hechten (met onderlinge nuances) veel waarde aan de zondagsrust. Daaraan liggen verschillende motieven ten grondslag. Allereerst het geloofsmotief: in het scheppingsverhaal geeft God na de zesde dag (waarop de mens geschapen is) de mens een rustdag. God verbiedt de mens om niet-noodzakelijke arbeid te verrichten op zondag. De Bijbel is volgens de aanwezigen een actueel boek en de regels en raadgevingen daarin zijn ook voor vandaag nog goed voor alle mensen. Dat geldt zeker voor werk en zondagsrust. Het afwijken van Gods woord ligt sommigen erg zwaar.

De deelnemers wijzen ook allemaal op (diverse) maatschappelijke motieven die samenhangen met de zondagsrust zoals die vanuit de geloofsgemeenschappen ervaren worden. Deelnemers ervaren de collectiviteit van de zondagsrust van groot belang voor gezin, familie, gezondheid en de ongestoorde kerkgang. Een rustdag per zeven dagen (de afwezigheid van werk) is volgens de aanwezigen noodzakelijk voor lichamelijk herstel, innerlijke rust, balans, herschepping en geestelijke gezondheid. Winkelopenstelling op zondag geeft volgens de deelnemers een geestelijke last.

Het laatste motief dat is ingebracht is het historische motief: de arbeidsvrije dag kan teruggeleid worden naar een geschenk van de staat c.q. keizer Constantijn de Grote aan het volk. Hij verklaarde de zondag tot algehele rustdag voor het gehele Romeinse Rijk. Die traditie of dat geschenk wordt door de geloofsgemeenschappen gewaardeerd.

Een aantal geloofsgemeenschappen geeft aan dat het standpunt ten aanzien van de zondagopenstelling van winkels breed gedragen wordt binnen de eigen geloofsgemeenschap. Een deelnemer geeft aan dat binnen de geloofsgemeenschap een grote variatie aan leden en dus aan opvattingen is ten aanzien van de zondagsopenstelling van winkels: van vrijzinnig tot behoudend.

De meeste geloofsgemeenschappen ervaren op dit moment **weinig tot geen overlast** van de koopzon- en feestdagen. De kerkgang wordt hier niet door gestoord omdat de openingstijdens van de supermarkten beperkt zijn en buiten de kerktijden vallen en omdat woonboulevard Nijverwaard en het Noordoost-Kwadrant geografisch buiten het woongebied vallen. De parkeergelegenheid in het centrum is nu al krap. De geloofsgemeenschappen rondom de Kerkbuurt gaven aan dat de parkeerplaatsen tijdens de ochtend- en middagvieringen op zondag (vóór de coronapandemie) geregeld vol zaten en er geen plek meer vrij is. Zo zou het parkeerterrein bij de brandweerkazerne gewild zijn onder kerkgangers. Momenteel zijn er vijf kerken die gebruik maken van de parkeermogelijkheden in het centrum, waarvan vier kerken die van dezelfde parkeerplekken gebruik maken. Sommige mensen kunnen zo heel moeilijk een plekje vinden. Voor een vijftal kerken in het centrum wordt bij ruimere winkelopenstelling een parkeerprobleem voorzien.

4 Wensen ten aanzien van de zondagopening

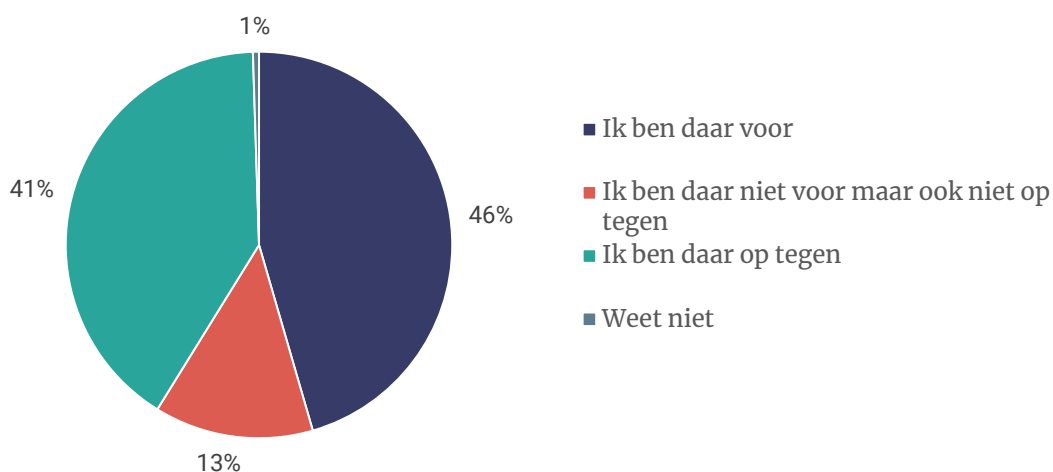
4.1 Inleiding

Dit hoofdstuk beschrijft de wensen ten aanzien van de zondagopenstelling vanuit de inwoners, winkeliers en het winkelpersoneel. Op het einde komen de wensen van de winkeliersverenigingen en de geloofsgemeenschappen aan bod.

4.2 Inwoners

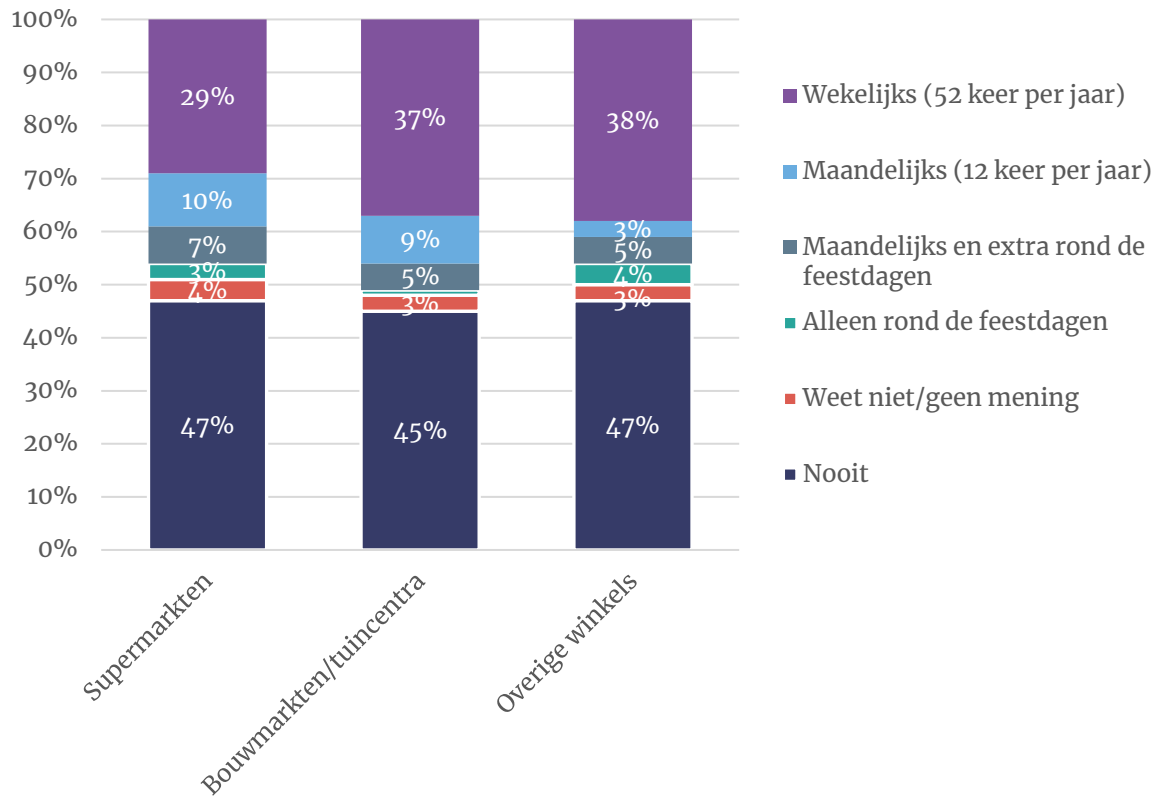
Welke wensen hebben de inwoners van Sliedrecht als het gaat om (verdere) zondagopenstelling van winkels? Bijna de helft van de inwoners van Sliedrecht (46 procent) is vóór de mogelijkheid voor winkels om (vaker) op zondag open te gaan (Figuur 4.1). Een achtste (13 procent) staat hier neutraal tegenover. Vier op de tien inwoners (41 procent) zijn tegen de (verdere) zondagopenstelling.

Figuur Fout! Geen tekst met de opgegeven stijl in het document. **4.1 - Wat vindt u ervan als alle winkels in de gemeente Sliedrecht de mogelijkheid krijgen om (vaker) op zondag open te gaan? (n=982)**

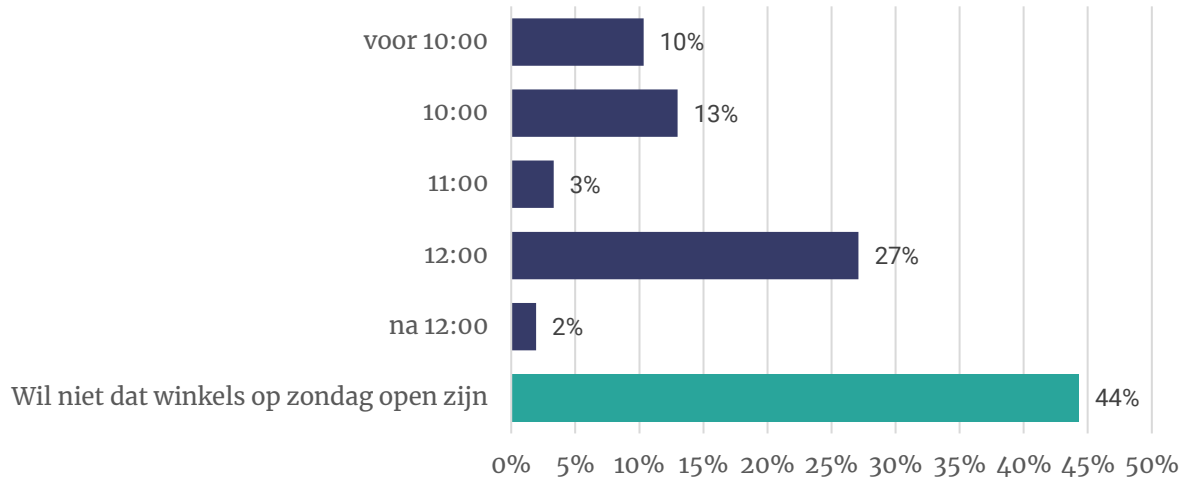
Aan alle inwoners is vervolgens gevraagd hoe vaak ze willen dat winkels op zondag open zijn. Ruim een kwart (29 procent) wil dat de supermarkten wekelijks open zijn (52 keer per jaar) en een tiende wil dat de supermarkten maandelijks open zijn (Figuur 4.2). Voor wekelijkse openstelling van bouwmarkten en tuincentra en overige winkels is iets meer animo: ruim een derde (37 en 38 procent) wil hiervoor wekelijkse openstellingsmogelijkheden. Een tiende (9 procent) wil dat bouwmarkten en tuincentra maandelijks (12 keer per jaar) open kunnen zijn. Bijna de helft van de inwoners (45 tot 47 procent) wil dat de winkels in Sliedrecht op zondag nooit open zijn.

Figuur 4.2 - Hoe vaak zou u willen dat deze winkels in de gemeente Sliedrecht op zondag open zijn? (n=982)

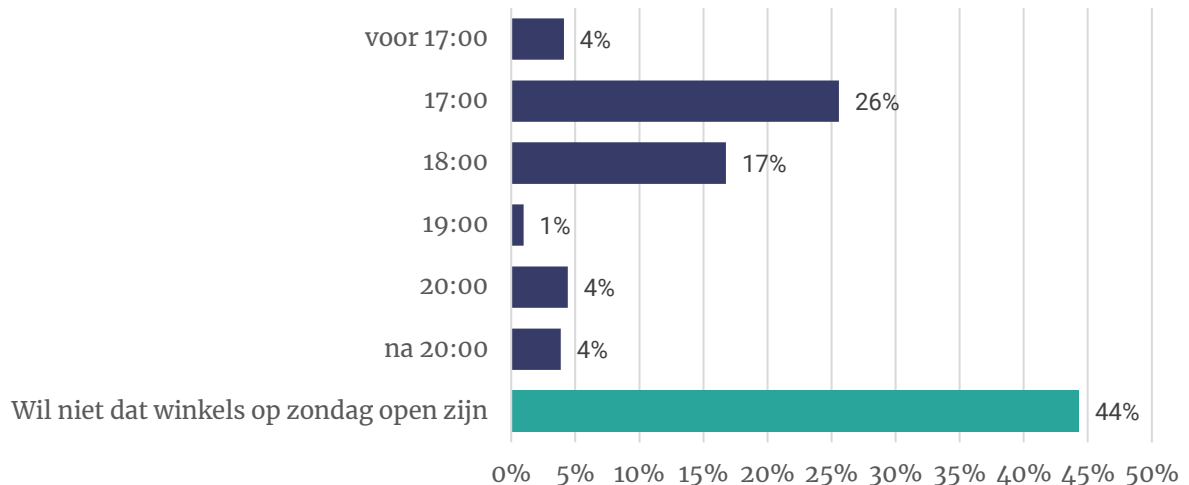
Aan de inwoners is ook gevraagd hoe laat de winkels volgens hen op zondag openen en sluiten. Ruim een kwart (27 procent) vindt 12 uur 's middags (de huidige openingstijd) een goede openingstijd. Nogmaals ruim een kwart zou liever zien dat de winkels graag vóór 12:00 uur hun deuren openen (Figuur 4.3). Een enkeling wil een tijdstip na 12:00 uur. Ruim vier op de tien (44 procent) wil niet dat de winkels op zondag open zijn.

Figuur 4.3 - Op welk tijdstip zou u willen dat de winkels open zijn op zondag? Vanaf: (n=982)

Daarna is aan de inwoners gevraagd hoe laat zij willen dat de winkels zouden sluiten. De huidige sluitingstijd (17:00 uur) sluit aan bij de wens van een kwart (26 procent) van de inwoners (Figuur 4.4). Ruim een kwart (26 procent) zou willen dat de winkels ook na 17:00 uur open zijn. Een kleine groep (4 procent) wil graag dat de winkels vóór 17:00 uur sluiten. Bijna de helft (44 procent) wil zoals eerder aangegeven niet dat de winkels op zondag opengaan.

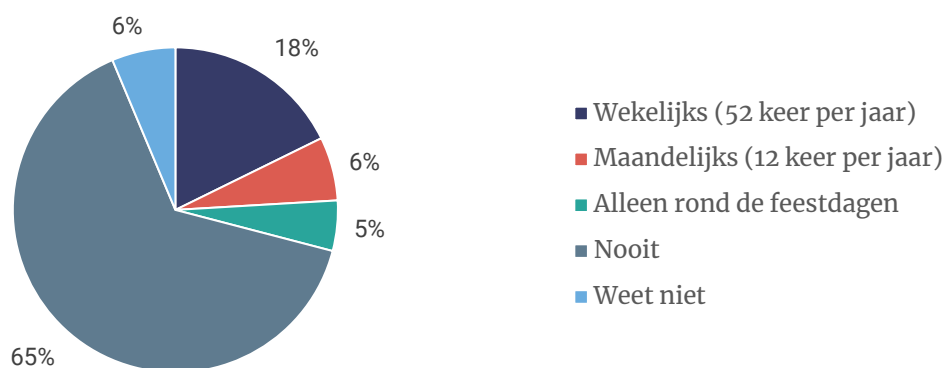
Figuur 4.4 - Op welk tijdstip zou u willen dat de winkels open zijn op zondag? Tot: (n=982)

4.3 Winkeliers

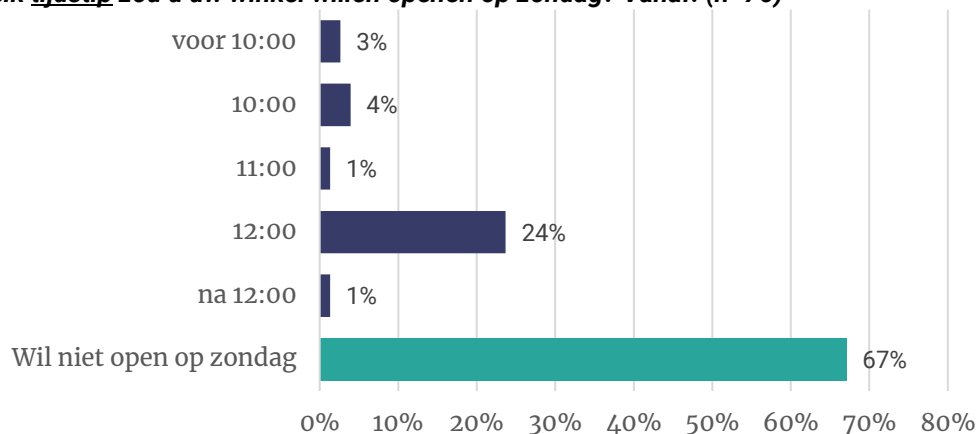
Aan alle winkeliers is gevraagd hoe vaak ze hun winkel op zondag willen openen. Twee derde (65 procent) van de winkeliers wil de winkel nooit op zondag openen. Een vijfde (18 procent) wil wekelijks (52 keer per jaar) de deuren op zondag openen (Figuur 4.5). Een kleine groep (6 procent) opent de winkels het liefst maandelijks (12 keer per jaar). Enkele winkeliers willen alleen rond de feestdagen open. Geen winkelier heeft de mogelijkheid 'maandelijks plus extra rond de feestdagen' aangekruist.

Figuur 4.5 - Hoe vaak zou u uw winkel willen openen op zondag? (n=79)¹¹

Welke wensen hebben winkeliers in Sliedrecht als het gaat om zondagopenstelling van winkels? Een kwart van de winkeliers (24 procent) wil hun deuren op zondag om 12:00 uur openen (Figuur 4.6). Een kleine groep winkeliers (8 procent) wil vóór 12:00 uur 's middags open. Twee derde (67 procent) wil niet open op zondag.

Figuur 4.6 - Op welk tijdstip zou u uw winkel willen openen op zondag? Vanaf: (n=76)¹²

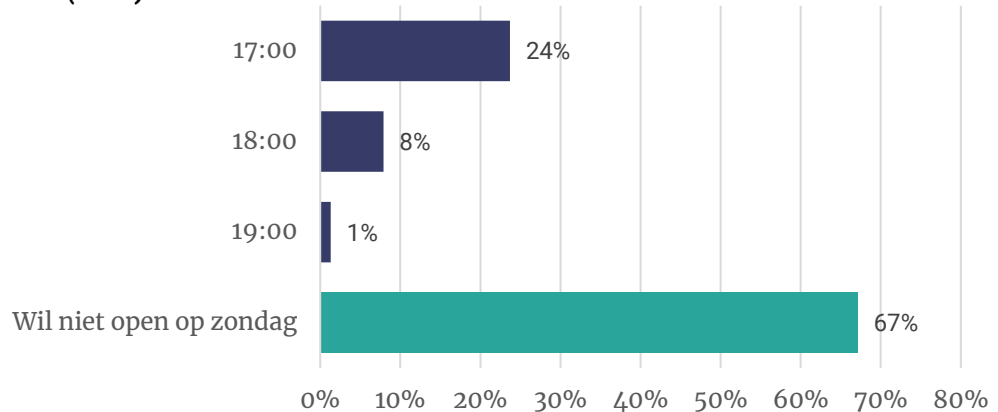

¹¹ Doordat de online vragenlijst op de eerste dag een fout in de routing had, hebben 8 winkeliers deze vraag abusievelijk niet gekregen. De fout in de routing is dezelfde dag hersteld, waardoor de volgende respondenten de vraag wel kregen.

¹² Doordat de online vragenlijst op de eerste dag een fout in de routing had, hebben 11 winkeliers deze vraag abusievelijk niet gekregen. De fout in de routing is dezelfde dag hersteld, waardoor de volgende respondenten de vraag wel kregen.

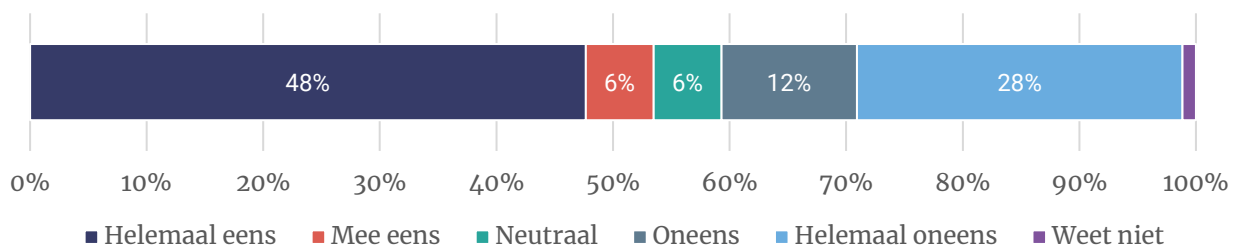
Ook is de winkeliers gevraagd tot welk tijdstip ze hun winkel willen openen op zondag. Een kwart (24 procent) opent zijn deuren graag tot 17:00 uur (Figuur 4.7). Bijna een tiende (8 procent) wil tot 18:00 uur open en twee derde (67 procent) wil helemaal niet open op zondag.

Figuur 4 Fout! Geen tekst met de opgegeven stijl in het document..7 - **Op welk tijdstip zou u uw winkel willen openen op zondag? Tot: (n=76)**¹³

Vervolgens is aan de winkeliers gevraagd in hoeverre ze het eens of oneens zijn met de stelling ‘De gemeente moet koopzondagen volledig vrijgeven. Ondernemers mogen zelf bepalen op welke zondagen ze opengaan.’ De helft (54 procent) is het hier (helemaal) mee eens (Figuur 4.8). Bijna een vijfde (18 procent) zegt het (helemaal) oneens te zijn met de stelling en een kleine groep (6 procent) staat neutraal tegenover de stelling. Eén winkelier heeft geen antwoord gegeven op deze vraag en is hier buiten beschouwing gebleven.

Figuur 4 Fout! Geen tekst met de opgegeven stijl in het document..8 - **In hoeverre bent u het eens of oneens met de volgende stelling? De gemeente moet koopzondagen volledig vrijgeven. Ondernemers mogen zelf bepalen op welke zondagen ze opengaan. (n=86)**

¹³ Doordat de online vragenlijst op de eerste dag een fout in de routing had, hebben 11 winkeliers deze vraag abusievelijk niet gekregen. De fout in de routing is dezelfde dag hersteld, waardoor de volgende respondenten de vraag wel kregen.

De winkeliers konden bij de voorgaande stelling een toelichting geven. Hier hebben 67 winkeliers gebruik van gemaakt. De meesten geven aan dat ondernemers zelf mogen bepalen of ze wel of niet opengaan op zondag. Een iets kleinere groep geeft aan dat de huidige situatie zo moet blijven. Deze groep noemt geloofsredenen om te benadrukken dat de zondag een rustdag is. Ook vinden ze dat iedere Sliedrechter een rustdag verdient. Enkele voorbeelden van deze uitspraken staan in bloemlezing op de onderstaande pagina.

“24-uurs economie is niet goed voor de mens, rust is heel belangrijk. Ook principieel wijs ik de koopzondag af.”

“Meer vrijheid voor ondernemers, minder bemoeienis vanuit de overheid.”

“Ieder bedrijf kan het beste zelf kijken wat goed voor hem is.”

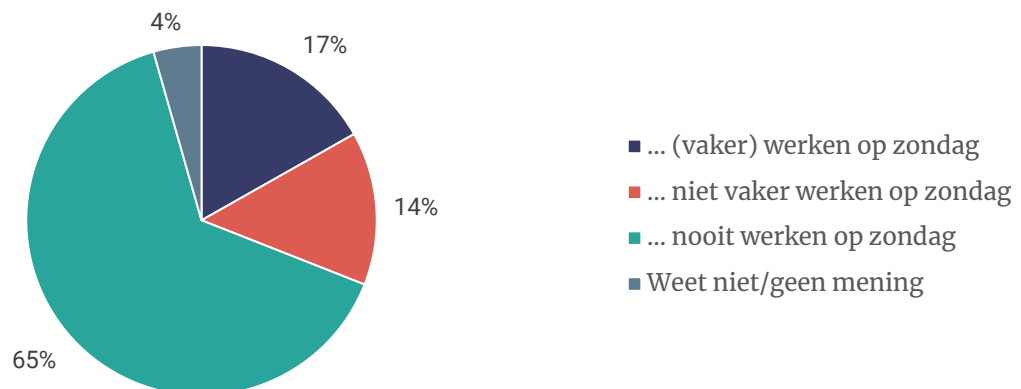
“Koopzondag moet landelijk een rustdag blijven. Het heeft ook geen extra meerwaarde, want de koopavonden stellen niks meer voor. Ook worden de zaterdagdagen hierdoor rustiger.”

“Als christen en als inwoner van Sliedrecht en als winkelier vind ik dat we gesloten moeten zijn op zondag. Bovenal is het een opdracht van God om de zondag als rustdag te hebben.”

4.4 Winkelpersoneel

Aan alle winkelpersoneelsleden die deelnamen aan dit onderzoek is gevraagd wat ze willen doen als de winkel waar ze nu werken (vaker) op zondag opengaat. Een zesde (17 procent) geeft aan (vaker) te willen werken op zondag en een op de acht (14 procent) wil niet (vaker) werken op zondag (Figuur 4.9). Twee derde van het winkelpersoneel (65 procent) zegt nooit te willen werken op zondag.

Figuur 4.9 - Als de winkel waar ik werk (vaker) op zondag opengaat, wil ik ... (n=113*)

* Indicatieve uitkomst (n=113).

4.5 Winkeliersverenigingen en geloofsgemeenschappen

Ondernemers willen in kunnen spelen op veranderende marktomstandigheden. Zij noemen hier specifiek de toename van verkoop via internet en de afvloeiing van koopkracht naar andere gemeenten omdat daar de winkels wel vaker open zijn. Het gaat ze echter om méér dan de huidige omstandigheden. Vanuit hun rol bij de winkeliers- en ondernemersverenigingen maar ook als zelfstandig ondernemer (die mogelijk baat en mogelijk nadeel zal hebben van wijziging winkeltijden) vinden ze principieel dat ondernemers de vrijheid zouden moeten hebben om te kiezen of ze op zondag open gaan. Ze pleiten dan ook unaniem voor het vrijgeven van de mogelijkheden om op zondag open te gaan. Niet omdat de verwachting is dat alle winkeliers daar (op korte of op langere termijn) ten volle gebruik van zullen maken maar omdat dat volgens hen nodig is om een aantrekkelijk winkelaanbod in Sliedrecht, ook voor de langere termijn, te kunnen waarborgen.

De ondernemersverenigingen geven aan dat de komst van een publiekstrekker naar de Kerkbuurt (de Action) ervoor heeft gezorgd dat er méér consumenten naar het centrum van Sliedrecht komen. Dit is zichtbaar doordat omzetten van enkele filiaalbedrijven in Sliedrecht stijgen, waar filialen van die keten in omliggende gemeenten een omzetsdaling laten zien. Voor een aantrekkelijk en toekomstbestendig winkelcentrum is een combinatie van de huidige kwalitatief hoogwaardige speciaalzaken en een aantal landelijke ketens belangrijk. Om richting de toekomst voor landelijke ketens aantrekkelijk te blijven (om ze te behouden en/of aan te trekken) is het volgens de verenigingen belangrijk om winkeliers de mogelijkheid te bieden om op zondag open te kunnen. Ook voor de woonboulevard is dit belangrijk volgens de ondernemersverenigingen.

De verschillende **geloofsgemeenschappen** die aanwezig waren bij het groepsgesprek zijn overwegend vóór handhaving van de huidige regeling. De aanwezigen zijn niet van mening dat de huidige mogelijkheden op zondag teruggedraaid zouden moeten worden. Het grootste deel van de groep ziet de zondagsrust als een traditie in Sliedrecht die past bij het rustige en Christelijk karakter van het dorp. Enkele deelnemers zijn niet tegen uitbreiding, maar (zeker onder de A15) wel 'met de rem erop'. Voorwaarden voor een beperkte uitbreiding van de zondagopenstelling zijn dat de kerkgang niet gestoord wordt en dat niemand verplicht wordt op zondag te werken. Daar zijn zorgen over. Door een aantal vertegenwoordigers werd een verruiming van de mogelijkheden voor zondagopenstelling van winkels aan de overzijde van de A15 niet als bezwaarlijk ervaren. De oproep vanuit de geloofsgemeenschappen aan de raad is om economische effecten niet leidend te laten zijn bij de besluitvorming over de zondagopenstelling van winkels.

5 Economische en maatschappelijke effecten

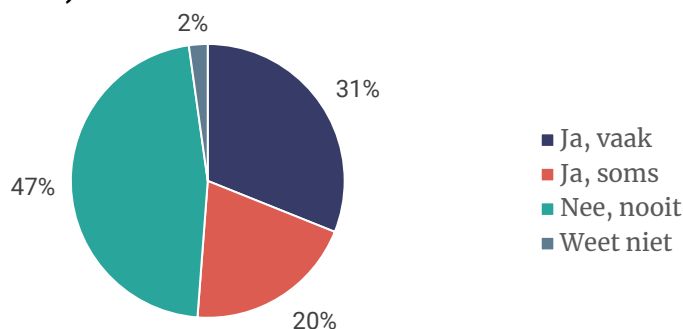
5.1 Inleiding

In dit hoofdstuk komen de economische en maatschappelijke effecten aan bod.

5.2 Inwoners

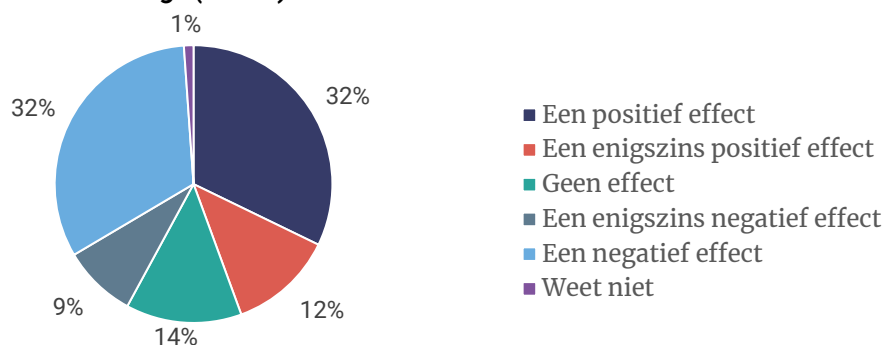
De inwoners van Sliedrecht is gevraagd of ze gebruik zouden maken van de winkels als ze in de gemeente Sliedrecht vaker op zondag open mogen. Een derde van de inwoners (31 procent) zal vaak gebruik maken van deze (verdere) zondagopenstelling en een vijfde (20 procent) zal soms gaan winkelen (Figuur 5.1). De helft (47 procent) gaat nooit winkelen op zondag. Van de mensen die om principiële redenen momenteel geen gebruik maken van de zondagopenstelling van winkels (37 procent van de inwoners) geven de meeste aan dat ze ook geen gebruik zullen maken van de winkels als die vaker open gaan. Enkelen weten het (nog) niet. Er zijn ook mensen die om andere redenen niet op zondag winkelen en verwachten dat ze dat in de toekomst ook niet zullen doen of mensen die nu wel gebruik maken van de zondagopenstelling maar verwachten dat ze dat niet vaker zullen doen als de winkels vaker opengaan.

Figuur 5.1- Als de winkels in de gemeente Sliedrecht vaker op zondag open mogen, gaat u hier dan gebruik van maken? (n=982)

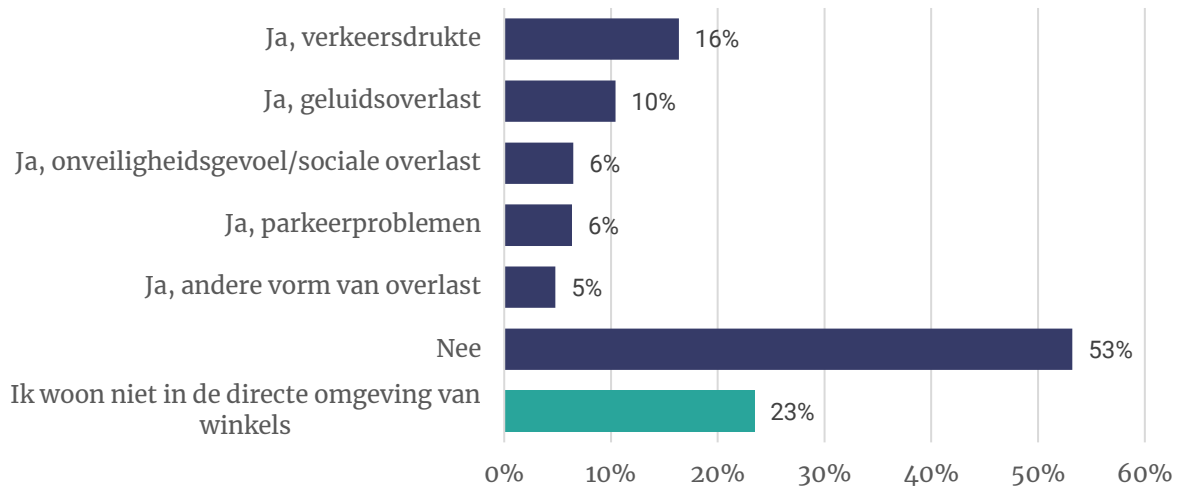
Aan de inwoners van Sliedrecht is gevraagd welk effect een (verdere) zondagsopening op hun beleving van de zondag zal hebben. Ruim vier op de tien inwoners (44 procent) denken dat dit een (enigszins) positief effect zal hebben (Figuur 5.2). Een achtste (14 procent) denkt dat het vaker openen van de winkels op zondag geen effect zal hebben op hun beleving van de zondag. De overige inwoners (41 procent) verwachten dat de invloed (enigszins) negatief zal zijn.

Figuur 5.2 - Als de winkels in de gemeente Sliedrecht vaker op zondag open mogen: welk effect verwacht u op uw beleving van de zondag? (n=982)

Aan de inwoners is ook gevraagd of ze in hun directe woonomgeving overlast verwachten als winkels vaker op zondag open mogen. De helft van de inwoners (53 procent) verwacht geen overlast in hun directe omgeving (Figuur 5.3) en een kwart (23 procent) woont niet in de directe omgeving van winkels. Een zesde (16 procent) verwacht verkeersdrukke in de directe woonomgeving. Een op de tien (10 procent) verwacht geluidsoverlast. Sociale overlast en parkeerproblemen worden minder vaak genoemd. Overigens blijkt uit onderzoeken in gemeenten waar zondagopenstelling van winkels is, dat de ervaren overlast in de praktijk lager is dan wat mensen vooraf verwachten.

Figuur 5.3 - Verwacht u overlast in uw directe woonomgeving als winkels vaker op zondag open mogen? (meerdere antwoorden mogelijk) (n=982)

Een kleine groep (5 procent) zegt een andere vorm van overlast te ervaren of te verwachten. De meesten van hen noemen de overlast die optreedt door verstoring van de algemene rust of de zondagsrust. Een iets kleinere groep zegt dat de kerkgang op zondag hiermee op negatieve wijze wordt beïnvloed. Enkelen zeggen dat rondrijdende vrachtwagens en het laden en lossen zorgen voor (geluids)overlast. In onderstaande bloemlezing staan enkele uitspraken.

“Wij wandelen graag, op zondag zou dat wat meer zijn zoals door de weeks. En dat is dus drukker, meer onrust.”

“Wij ervaren overlast tijdens bezoeken van en naar een geloofsinstelling.”

“Overlast door bevoorrading.”

“Overlast bij het houden van de kerkdiensten.”

“Verdrukking van algehele rust.”

Tot slot is aan de inwoners gevraagd of ze nog opmerkingen of suggesties hebben over het onderwerp winkeltijden. Deze vraag is door ruim 400 inwoners beantwoord. De helft van hen zegt dat de huidige situatie goed is of dat er geen verdere uitbreiding van de zondagopenstelling moet komen. Velen van hen beargumenteren dit vanuit een religieus perspectief, maar er is ook een aandeel die dit vanuit een sociaal en niet-religieus standpunt doet. De andere, kleinere groep vraagt juist om ruimere openingstijden of zegt dat winkeliers zelf mogen bepalen om wel of niet open te gaan op zondag. Een enkeling pleit voor een extra (doordeweekse) koopavond om zo beide partijen tegemoet te komen. Hieronder staan enkele uitspraken.

“Probeer rekening te houden met kerkdiensten.”

“Ondernemers moeten zelf tijden kunnen bepalen. Oude openingstijden zijn achterhaald.”

“Stop met het idee om winkels op zondag gesloten te houden vanwege de zogenaamde zondagsrust.”

“Niet alleen christenen hebben behoefte aan een rustdag, dus ik hoop dat Sliedrecht op zondag de winkels dicht houdt.”

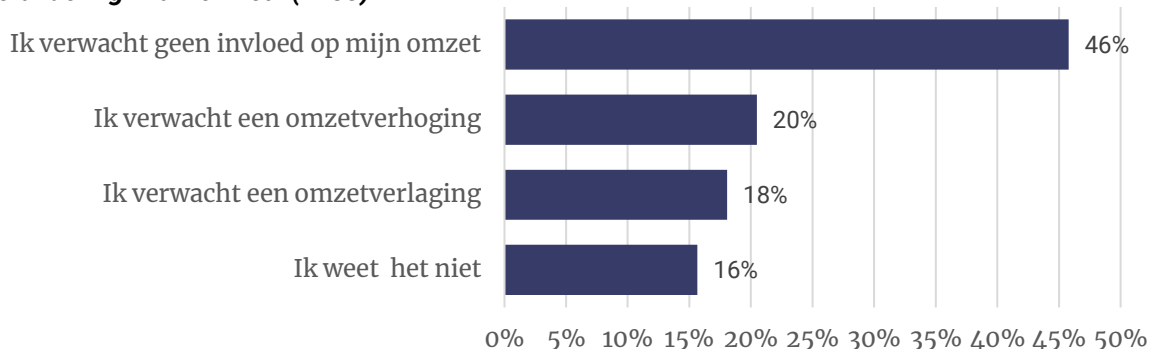
“Mijn wens is dat er geen koopzondagen zijn. Nog minder dan nu. En dan dus al helemaal geen uitbreiding.”

“Iedere ondernemer moet zelf kunnen bepalen op welke dag ze open willen. Het is vervolgens aan de klant of ze daar gebruik van willen maken.”

5.3 Winkeliers

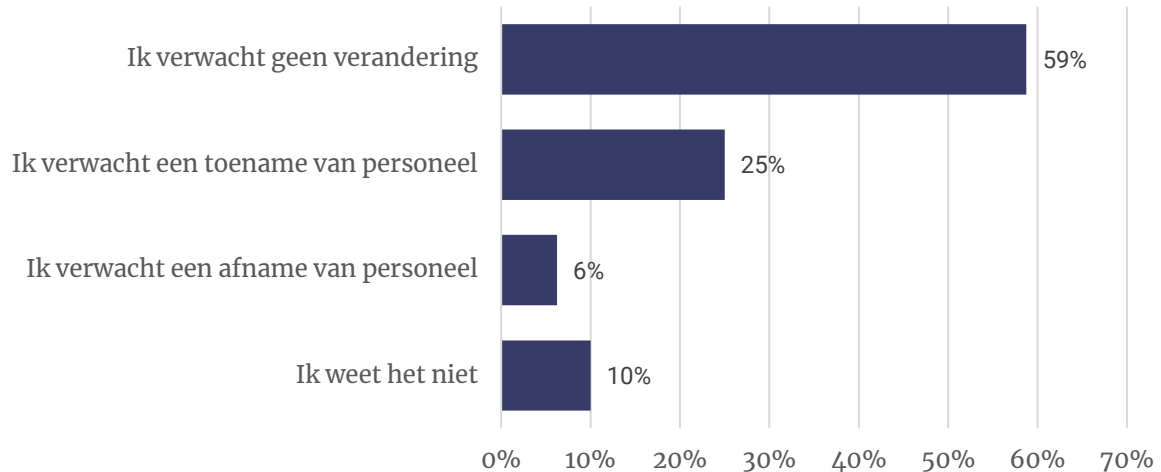
Aan de winkeliers is gevraagd of ze een verandering in hun omzet verwachten als ze op zondag open mogen gaan. Ongeveer de helft van de winkeliers (46 procent) geeft aan geen verandering in hun omzet te verwachten (Figuur 5.4). Een vijfde (20 procent) verwacht een omzetverhoging en een iets kleinere groep (18 procent) verwacht een omzetverlaging. De rest (16 procent) weet het niet. Vier winkeliers hebben geen antwoord gegeven en zijn buiten beschouwing gelaten.

Figuur 5.4 - Stel dat het winkeliers wordt toegestaan om open te gaan op zondagen, verwacht u dan een verandering in uw omzet? (n=83)

Verwachten de winkeliers een verandering in het aantal arbeidsplaatsen als ze op zondag open mogen gaan? Zes op de tien winkeliers (59 procent) verwachten geen verandering (Figuur 5.5). Een kwart (25 procent) zegt een toename van personeel te verwachten en een kleine groep (6 procent) verwacht juist een afname in personeel. Zeven winkeliers hebben geen antwoord of juist meerdere antwoorden gegeven en zijn hier buiten beschouwing gelaten.

Figuur 5.5 - Stel dat het winkeliers wordt toegestaan om open te gaan op zondagen, verwacht u dan een verandering in het aantal arbeidsplaatsen in uw winkel? (n=80)

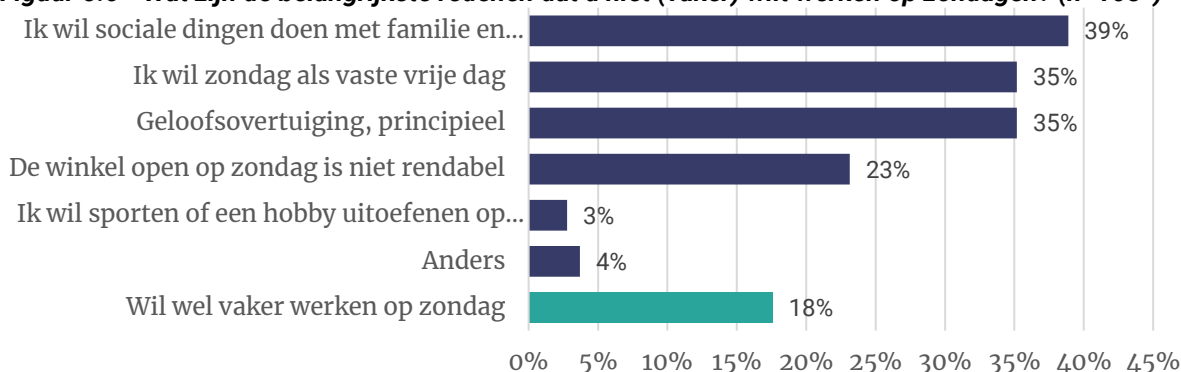

Ter toelichting is aan de winkeliers gevraagd of ze nog opmerkingen of suggesties hebben over het onderwerp winkeltijden. Deze vraag is door 36 winkeliers beantwoord. Iets meer dan de helft van hen zegt dat de huidige situatie goed is of dat er geen verdere uitbreiding van de zondagopenstelling moet komen. De andere, kleinere groep vraagt juist om ruimere openingstijden of zegt dat winkeliers zelf mogen bepalen om wel of niet open te gaan op zondag.

5.4 Winkelpersoneel

Aan winkelpersoneelsleden is gevraagd wat de belangrijkste redenen zijn om niet (vaker) op zondag te werken. Vier op de tien personeelsleden (39 procent) willen sociale dingen doen met familie en vrienden op zondag (Figuur 5.6). Ruim een derde van het winkelpersoneel wil zondag als vaste vrije dag of wil uit geloofsovertuiging /principe niet werken (beide 35 procent). Een kleine groep personeelsleden (4 procent) heeft een andere reden opgegeven. De enige reden die hier niet eerder is genoemd heeft te maken met de individuele keuze van de ondernemer. Vijf personeelsleden weten niet of ze vaker willen werken als de winkel waar ze werken (vaker) opengaat. Deze personeelsleden zijn niet meegenomen in de beschouwing en zijn buiten beeld gelaten.

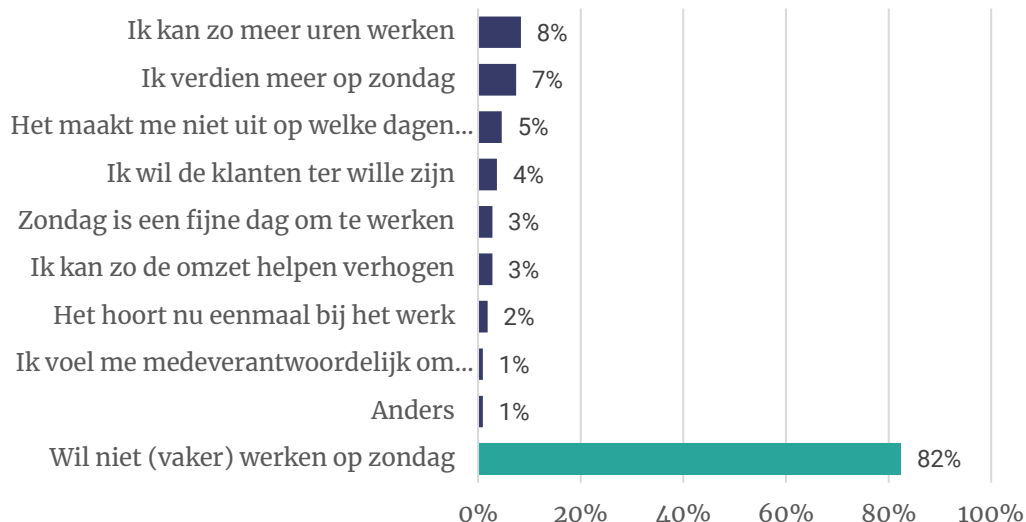
Figuur 5.6 - Wat zijn de belangrijkste redenen dat u niet (vaker) wilt werken op zondagen? (n=108*)

* Indicatieve uitkomst (n=108).

Daarnaast is aan de personeelsleden gevraagd wat de belangrijkste redenen zijn dat ze (wel eens of vaker) op zondag willen werken. Bijna een tiende van de personeelsleden (8 procent) geeft aan dat ze op zondag meer uren kunnen werken (Figuur 5.7). Een iets kleiner aandeel (7 procent) zegt dat de hogere verdiensten op zondag de belangrijkste reden is dat ze (wel eens of vaker) willen werken. Acht op de tien personeelsleden (82 procent) willen niet (vaker) op zondag werken. Vijf personeelsleden weten niet of ze vaker willen werken als de winkel waar ze werken (vaker) opengaat. Deze personeelsleden zijn niet meegenomen in de beschouwing en zijn buiten beeld gelaten.

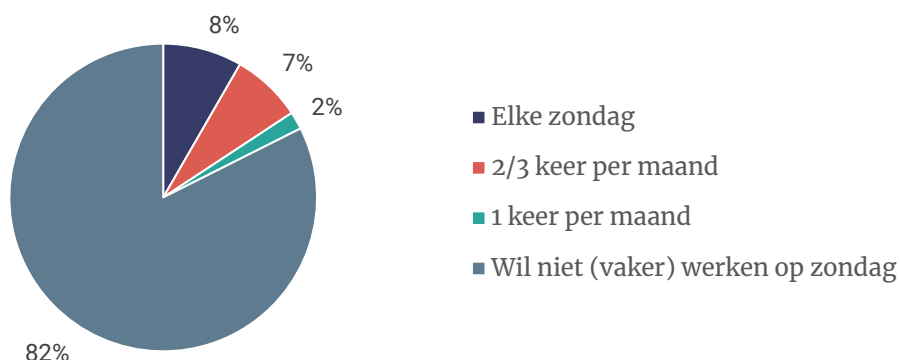
Figuur 5.7 - Wat zijn de belangrijkste redenen dat u (wel eens of vaker) wilt werken op zondag? (n=108*)

* Indicatieve uitkomst (n=108).

Verder is de personeelsleden gevraagd hoe vaak ze zouden willen werken op zondag. Een kleine groep wil elke zondag (8 procent) of twee à drie keer per maand werken (7 procent) (Figuur 5.8). Acht op de tien (82 procent) wil niet (vaker) werken op zondag.

Figuur 5.8 - Hoe vaak zou u willen werken op zondag? (n=113*)

* Indicatieve uitkomst (n=108).

Ook is aan het winkelpersoneel gevraagd of ze nog opmerkingen of suggesties hebben over het onderwerp winkeltijden. Deze vraag is door 53 personeelsleden beantwoord. Iets meer dan de helft van hen zegt dat de huidige situatie goed is of dat er geen verdere uitbreiding van de zondagopenstelling moet komen. De andere, kleinere groep vraagt juist om ruimere openingstijden of zegt dat winkeliers zelf mogen bepalen om wel of niet open te gaan op zondag.

“Lekker de winkels open gooien in Sliedrecht.”

“Houden zoals het nu is. Meer koopzondagen doet de omzet alleen maar verspreiden niet vermeerderen. Daarbij wordt weleens vergeten dat het winkelpersoneel ook gewoon een privé leven hebben en dus graag ook de zondagen met familie enz. willen door brengen.”

“Graag weer de “oude normale” openingstijden..”

“Er zijn nu al genoeg koopzondagen en alle feestdagen van Pasen t/m Kerst is ook geen pretje, dus meer hoeft echt niet..”

“De supermarkten mogen open op zondag.”

5.5 Winkeliersverenigingen en geloofsgemeenschappen

Economische effecten volgens de winkeliersverenigingen

Wat zou verruiming van de zondagsopenstelling betekenen? De winkeliers- en ondernemersverenigingen geven aan dat voor supermarkten en de winkeliers boven de A15 verruiming zou leiden tot meer omzet door een vermindering van de huidige afvloeiing (het regio-effect): bestedingen die nu buiten Sliedrecht gedaan worden, zullen vaker binnen Sliedrecht gedaan worden. Dat heeft vervolgens ook effecten op de (toekomstige) verhuurbaarheid van de panden die daar staan. De verhuurbaarheid wordt volgens de winkeliersverenigingen met de huidige hoeveelheid koopzondagen (12 keer per jaar) in gevaar gebracht. Verder benadrukken de winkeliersverenigingen het belang van het gebruik maken van de zondagsopening zodat de kansen die er nu liggen met beide handen aangegrepen kunnen worden. Zij voorzien veranderingen in het winkelgedrag en in het winkelaanbod: kleinere oppervlaktes in de supermarkt, toename van de (digitale) 24 uurseconomie en het verdwijnen van fysieke winkels. Als de zondagsopening pas over 2 à 3 jaar ingevoerd wordt, zou het volgens de deelnemers al te laat kunnen zijn. De ontwikkelingen zijn volgens hen niet te stoppen. Zij willen als ondernemer kunnen inspelen op het snel veranderende winkellandschap. Voor kleine ondernemers wordt door de aanwezigen weinig tot geen nadelige effecten verwacht van de zondagsopenstelling door andere winkels. Wel zou een aantal (onderling af te stemmen) collectieve koopzondagen mogelijk beter werken voor een aantal winkeliers. De winkeliersverenigingen gaan hier graag het gesprek over aan met hun leden.

De ondernemers geven aan dat het geen probleem is om personeel te vinden dat bereid is om op zondag te werken. Bij de supermarkten is er genoeg personeel dat graag op zondag wil werken. Dit komt mede doordat men in de huidige CAO op zondag dubbel uitbetaald wordt (of er bij een fulltime dienstverband twee vrije dagen voor terug krijgt) en daarnaast past het voor sommige mensen goed in het weekritme. Medewerkers bepalen mede hun roosters. Winkeliers houden daarbij rekening met wensen en geloofsovertuiging van de medewerker. Medewerkers zijn het kapitaal van de onderneming. Overigens wordt er in Sliedrecht in de huidige situatie op zondagen gewerkt worden in de supermarkten, ook al is de winkel niet open. De bevoorrading, het schoonmaken en andere winkelonderhoudswerkzaamheden kunnen ook op zondag plaatsvinden. In de praktijk gebeurt dat ook. De winkeliersverenigingen benadrukken dat ze personeel niet willen en mogen verplichten om te gaan werken op zondag of om meer te gaan werken dan in een normale werkweek.

Maatschappelijke effecten volgens de winkeliersverenigingen

De ondernemers zijn zich bewust van de behoefte van een deel van de inwoners om de zondagsrust te respecteren. Zij vinden dit zelf ook belangrijk. Ook respecteren ze hun collega's die niet open willen op zondag. Ook hopen ze vanuit de christelijke gemeenschappen het respect te houden als hun leden ervoor kiezen om wél open te gaan op zondag. De verwachting van de winkeliersverenigingen is dat veel kleine winkeliers er niet voor zullen kiezen om (op korte termijn) op zondag open te gaan. Tot een paar jaar geleden was het zelfs geen gespreksonderwerp binnen de winkeliersverenigingen. Inmiddels is dat veranderd door de ervaringen in het afgelopen jaar (corona) en door de ontwikkelingen in de Kerkbuurt (zie paragraaf 4.5). Ruimere openstellingsmogelijkheden bieden hun de kans/optie om in te spelen op het seizoen en de drukke feestdagenperiode. Voor verschillende typen ondernemers kan dit heel anders liggen: waar de een graag voor Moederdag open wil, heeft de ander meer aan de

kerstperiode of de Sinterklaasinkopen. Met 12 collectieve zondagen kun je volgens de deelnemers niet tegemoetkomen aan de wensen van ondernemers.

Economische effecten volgens de geloofsgemeenschappen

Er zijn verschillende verwachtingen bij de aanwezige geloofsgemeenschappen als het gaat om het effect van de koopzondagen op het winkelcentrum Burgemeester Winklerplein en de rest van Sliedrecht. Aan de ene kant is er onder de vertegenwoordigers van de geloofsgemeenschappen de overtuiging dat verruiming van de zondagsopenstelling niet leidt tot extra omzet: het wordt alleen anders over de week verdeeld. Aan de andere kant erkennen ze dat er nu omzet gaat naar omliggende gemeenten, die je voor de winkeliers graag in Sliedrecht zou willen houden.

De druk op de kleine ondernemer kan volgens de gelovigen ook toenemen als de mogelijkheden voor zondagsopenstelling verruimd worden. Sliedrecht heeft volgens hen veel kleine ondernemers en veel van hen zouden niet mee kunnen of willen doen aan zondagsopenstelling. Als er een verschuiving optreedt in koopgedrag richting de zondag en er dus op andere dagen minder publiek komt, dan verkopen ze minder. Er zijn zorgen voor de diversiteit in het winkelaanbod, als gevolg van verruiming van de zondagsopenstelling. Het zou de kwetsbaarheid van de sector juist versterken. De coronapandemie zou voor veel kleine ondernemers al nadelig zijn (geweest) voor de omzet.

Er zijn zorgen dat winkelpersoneel verplicht wordt op zondag te werken en/of geen contract krijgt/houdt als zij niet op zondag willen werken. Toename van openstelling op zondag kan leiden tot verminderde kansen om te werken voor christelijke werknemers. Er zijn zorgen voor het winkelpersoneel, denk aan de vele jongeren als vakkenvullers, dat zij in een lastig parket kunnen komen als van hen zondagsarbeid gevraagd wordt.

Maatschappelijke effecten volgens de geloofsgemeenschappen

De geloofsgemeenschappen verwachten vooral negatieve maatschappelijke effecten van de zondagsopenstelling op de samenleving. Volgens hen zou verruiming overwegend negatieve effecten met zich meebrengen. Ze zijn van mening dat de 24 uurseconomie voor niemand gezond is en dat voorkomen moet worden dat mensen tegen hun wil (gewetensbezwaren) gedwongen zouden kunnen worden om op zondag te werken. Naast de effecten op de zondagsrust en geestelijke gezondheid geven de vertegenwoordigers van geloofsgemeenschappen aan dat zondagsopenstelling van winkels leidt tot visuele hinder, een domino-effect veroorzaakt en verkeersstromen genereert. Met een domino-effect wordt bedoeld dat winkelopenstelling op zondag leidt tot werk of activiteiten in gerelateerde sectoren zoals extra handhaving op zondag en extra evenementen op zondag.

Bijlagen: Vragenlijsten en deelnemers groepsgesprekken

A.1 Vragenlijsten

Onderzoek winkeltijden gemeente Sliedrecht Vragenlijst inwoners

In de gemeente Sliedrecht mogen winkels ten noorden van de A15 (locaties Nijverwaard en Noord-Oost-Kwadrant) op 12 vastgestelde zondagen per jaar geopend zijn. Sinds 2019 is het die winkels ook toegestaan open te gaan op feestdagen die niet op een zondag vallen. Ook supermarkten in de gemeente mogen op deze feestdagen open.

De raadsfracties van gemeente Sliedrecht hebben gevraagd om een onderzoek naar het koopgedrag en de behoeften van inwoners en winkeliers. Onderzoeksbureau I&O Research voert dit onderzoek uit. Hiervoor willen wij u graag enkele vragen stellen. Alvast bedankt voor uw deelname aan dit onderzoek.

(N.B. onderzoek wordt online uitgevoerd)

I Winkelen en/of boodschappen doen op zondag nu

1. Hoe vaak heeft u in de afgelopen twee jaar op zondag een winkel bezocht in Nederland?

ÉÉN ANTWOORD MOGELIJK

- (vrijwel) nooit → *ga naar vraag 4*
- Enkele keren per jaar
- Ongeveer 1 keer per maand
- Vaker dan 1 keer per maand
- weet niet → *ga naar vraag 5*

2. Wat zijn de belangrijkste redenen dat u (wel eens) op zondag winkelt en/of boodschappen doet? *MAXIMAAL TWEE ANTWOORDEN MOGELIJK*

- Geen of minder tijd op andere dagen
- Ik heb iets nodig op zondag/onverwacht bezoek
- Gezelligheid/ recreatief winkelen
- Op zondag is het minder druk in de winkels dan op andere dagen
- Anders, namelijk
- Weet niet

3. Doet u op zondag wel eens dagelijkse boodschappen of gaat u wel eens (recreatief of gericht) winkelen? *MEERDERE ANTWOORDEN MOGELIJK*

- Dagelijkse boodschappen
- Doelgerichte aankopen
- Recreatief winkelen/funshoppen
- Weet niet

→ **Ga naar vraag 5**

4. Wat zijn de belangrijkste redenen dat u (vrijwel) nooit winkelt en/of boodschappen doet op zondag? *MAXIMAAL TWEE ANTWOORDEN MOGELIJK*

- Geen tijd op zondag
- Geen winkelbehoefte: niks nodig op zondag
- Principieel/geloof: zondagsrust
- Winkeliers verdienen een vaste vrije dag
- Er zijn in de buurt geen winkels open wanneer ik wil winkelen/boodschappen doen
- Anders, namelijk:
- Weet niet

II Verruiming winkeltijden?

De winkels in de gemeente Sliedrecht ten noorden van de A15 mogen 12 keer per jaar open op zondag.

5. Wat vindt u ervan als alle winkels in de gemeente Sliedrecht de mogelijkheid krijgen om (vaker) op zondag open te gaan?

- Ik ben daar voor
- Ik ben daar niet voor maar ook niet op tegen
- Ik ben daar op tegen → **ga naar vraag 9 (incl. intro boven vraag 8)**
- Weet niet

6a. Hoe vaak zou u willen dat de supermarkten in de gemeente Sliedrecht op zondag open zijn?

ÉÉN ANTWOORD MOGELIJK

- Wekelijks (52 keer per jaar)
- Maandelijks (12 keer per jaar)
- Alleen rond de feestdagen
- Maandelijks en extra rond de feestdagen
- Een ander aantal, namelijk:
- Nooit (huidige situatie)
- Geen mening

6b. Hoe vaak zou u willen dat de bouwmakten/tuincentra in de gemeente Sliedrecht op zondag open zijn?

ÉÉN ANTWOORD MOGELIJK

- Wekelijks (52 keer per jaar)
- Maandelijks (12 keer per jaar)
- Alleen rond de feestdagen
- Maandelijks en extra rond de feestdagen
- Een ander aantal, namelijk:
- Nooit
- Geen mening

6c. Hoe vaak zou u willen dat de overige winkels in de gemeente Sliedrecht op zondag open zijn?

ÉÉN ANTWOORD MOGELIJK

- Wekelijks (52 keer per jaar)
- Maandelijks (12 keer per jaar)
- Alleen rond de feestdagen
- Maandelijks en extra rond de feestdagen
- Een ander aantal, namelijk:
- Nooit
- Geen mening

Als bij 6a en 6b en 6c 'nooit' is aangevinkt → ga naar vraag 9

7. Op welk tijdstip zou u willen dat de winkels open zijn op zondag?

VUL EEN TIJDSTIP IN TUSSEN 06.00 UUR EN 22.00 UUR

Van tot uur

III Effecten

De volgende vragen gaan over de effecten van eventuele verruimde openstelling van winkels op zondag.

8. Als de winkels in de gemeente Sliedrecht vaker op zondag open mogen, gaat u hier dan gebruik van maken?

- Ja, vaak
- Ja, soms
- Nee, nooit
- Weet niet

9a. Als de winkels in de gemeente Sliedrecht vaker op zondag open mogen: welk effect verwacht u op uw beleving van de zondag? ÉÉN ANTWOORD MOGELIJK

- Een positief effect
- Een enigszins positief effect
- Geen effect
- Een enigszins negatief effect
- Een negatief effect
- Weet niet

9b. Kunt u uw antwoord toelichten?

10. Verwacht u overlast in uw directe woonomgeving als winkels vaker op zondag open mogen?

MEERDERE ANTWOORDEN MOGELIJK

- Nee
- Ja, parkeerproblemen
- Ja, verkeersdrukke
- Ja, geluidsoverlast
- Ja, onveiligheidsgevoel/sociale overlast
- Ja, andere vorm van overlast, namelijk:
- Ik woon niet in de directe omgeving van winkels

IV Tot slot

10. Wat is uw leeftijd?

 jaar

11. Hoe is uw huishouden samengesteld?

- Ik woon alleen
- Ik woon alleen (zonder partner) met kinderen
- Ik ben gehuwd / woon samen zonder thuiswonende kinderen
- Ik ben gehuwd / woon samen met thuiswonende kinderen
- Ik woon bij mijn ouder(s) / verzorger(s)
- Anders, namelijk

12. Wat is uw geslacht?

- Man
- Vrouw
- Wil niet zeggen

13. Heeft u nog een opmerking of een suggestie over het onderwerp winkeltijden?

HARTELIJK DANK VOOR UW MEDEWERKING

Vragenlijst ondernemers Onderzoek winkeltijden gemeente Sliedrecht

In de gemeente Sliedrecht mogen winkels ten noorden van de A15 (locaties Nijverwaard en Noord-Oost-Kwadrant) op 12 vastgestelde zondagen per jaar geopend zijn. Sinds 2019 is het winkels ook toegestaan open te gaan op feestdagen die niet op een zondag vallen (nieuwjaarsdag, tweede paasdag, Hemelvaart, enz.). Ook supermarkten in de gemeente mogen op deze feestdagen open.

De raadsfracties van gemeente Sliedrecht hebben gevraagd om een onderzoek naar het koopgedrag en de behoeften van inwoners en winkeliers. Onderzoeksbureau I&O Research voert dit onderzoek uit. Hiervoor willen wij u graag enkele vragen stellen.

Alvast bedankt voor uw deelname aan dit onderzoek.

Aanwijzingen voor het invullen

- De meeste vragen kunt u beantwoorden door een vakje aan te kruisen . Meestal kunt u slechts één antwoord kiezen. Als u meerdere vakjes mag aankruisen, staat dat vermeld.
- Soms kunt u één of meer vragen overslaan, omdat die niet voor u van toepassing zijn. Dit wordt aangegeven met een doorverwijzing (bijvoorbeeld → ga naar vraag 7).
- Heeft u een vergissing gemaakt? Maak het aangekruiste vakje zwart en kruis het juiste kje aan

Terugzenden van de vragenlijst

U kunt de ingevulde vragenlijst in de bijgevoegde antwoordenvolp terug sturen. Een postzegel is niet nodig.

Bent u de envelop kwijt?

Stuur de vragenlijst dan (zonder postzegel) op naar:

I&O Research

Antwoordnummer 1104

7500 VB Enschede

I Huidig gebruik winkeltijden

1. Heeft u een supermarkt of is uw winkel gevestigd ten noorden van de A15?

- Ja, mijn winkel is gevestigd ten noorden van de A15 → ga naar vraag 2
- Ja, ik heb een supermarkt → ga naar vraag 5a
- Nee → ga naar vraag 6

2. Hoe vaak bent u op jaarbasis in de periode vóór de coronacrisis open geweest op een zondag?

keer op jaarbasis

Indien u minimaal één keer op een zondag open bent geweest: → naar vraag 3

Indien u nooit op een zondag open bent geweest: → naar vraag 4

3. Wat zijn de belangrijkste redenen dat u open bent geweest op een zondag?

MAXIMAAL 2 ANTWOORDEN MOGELIJK

- Omzetverhoging
- Klanten gaan anders naar concurrenten binnen de gemeente die wél op zondag open zijn
- Klanten gaan anders naar andere gemeenten waar de winkels wél op zondag open zijn
- Service voor de klant
- (Landelijk) beleid vanuit hoofdorganisatie
- Bijdrage leveren aan verbetering imago winkelgebied
- Anders, namelijk:
- Weet niet

→ Ga door naar vraag 5a

4. Wat zijn de belangrijkste redenen dat u niet open bent geweest op een zondag?

MAXIMAAL 2 ANTWOORDEN MOGELIJK

- Persoonlijke redenen: geloofsovertuiging, principieel
- Economische redenen: geen omzetverhoging, niet rendabel
- Sociale redenen (familie, vrienden, vereniging)
- Geen personeel beschikbaar
- Belang van zondag als vaste rustdag
- (Landelijk) beleid vanuit hoofdorganisatie
- Anders, namelijk:
- Weet niet

Sinds 2019 is het winkels ten noorden van de A15 en supermarkten toegestaan open te gaan op feestdagen die niet op een zondag vallen (nieuwjaarsdag, tweede paasdag, Hemelvaart, enz.).

5a. Hoe vaak bent u in de periode vóór de coronacrisis open geweest op een feestdag?

Keer

5b. Waarom bent u wel/niet op een feestdag open geweest?

II Wensen winkeltijden

6. Hoe vaak zou u uw winkel willen openen op zondag? ÉÉN ANTWOORD MOGELIJK

- Wekelijks (52 keer per jaar)
- Maandelijks (12 keer per jaar)
- Alleen rond de feestdagen
- Maandelijks en extra rond de feestdagen
- Een ander aantal, namelijk:
- Nooit
- Weet niet

→ ga naar vraag 8

→ ga naar vraag 8

7. Op welk tijdstip zou u uw winkel willen openen op zondag?

VUL EEN TIJDSTIP IN TUSSEN 06.00 UUR EN 22.00 UUR

Van tot uur

8a. In hoeverre bent u het eens of oneens met de volgende stelling?

De gemeente moet koopzondagen volledig vrijgeven. Ondernemers mogen zelf bepalen op welke zondagen ze open gaan.

Helemaal eens

Mee eens

Neutraal

Oneens

Helemaal
oneens

Weet niet

8b. Kunt u uw antwoord toelichten?

III Economische effecten

9. Stel dat het winkeliers wordt toegestaan om open te gaan op zondagen, verwacht u dan een verandering in uw omzet? ÉÉN ANTWOORD MOGELIJK

- Ik verwacht geen invloed op mijn omzet
- Ik verwacht een omzetverhoging
- Ik verwacht een omzetverlaging
- Ik weet het niet

10. Stel dat het winkeliers wordt toegestaan om open te gaan op zondagen, verwacht u dan een verandering in het aantal arbeidsplaatsen in uw winkel? ÉÉN ANTWOORD MOGELIJK

- Ik verwacht geen verandering
- Ik verwacht een toename van personeel
- Ik verwacht een afname van personeel
- Ik weet het niet

IV Tot slot

11. Ik ben:

- Eigenaar van een zelfstandige winkel
- Franchisenemer
- Manager/filiaalhouder ketenbedrijf
- Anders, namelijk:

12. Hoeveel werknemers heeft uw onderneming?

ÉÉN ANTWOORD MOGELIJK

☐ Alleen ikzelf	☐ 26 t/m 50 werknemers
☐ t/m 5 werknemers	☐ 51 t/m 100 werknemers
☐ 6 t/m 10 werknemers	☐ >100 werknemers
☐ 11 t/m 25 werknemers	☐ Weet niet

13. Heeft u nog een opmerking of een suggestie over het onderwerp winkeltijden?

HARTELIJK DANK VOOR HET INVULLEN!

Vragenlijst winkelpersoneel Onderzoek winkelopstelling gemeente Sliedrecht

In de gemeente Sliedrecht mogen winkels ten noorden van de A15 (locaties Nijverwaard en Noord-Oost-Kwadrant) op 12 vastgestelde zondagen per jaar geopend zijn. Sinds 2019 is het winkels ook toegestaan open te gaan op feestdagen die niet op een zondag vallen (nieuwjaarsdag, tweede paasdag, Hemelvaart, enz.). Ook supermarkten in de gemeente mogen op deze feestdagen open.

De raadsfracties van gemeente Sliedrecht hebben gevraagd om een onderzoek naar het koopgedrag en de behoeften van inwoners, winkeliers en winkelpersoneel. Onderzoeksbureau I&O Research voert dit onderzoek uit. Hiervoor willen wij u graag enkele vragen stellen. Alvast bedankt voor uw deelname aan dit onderzoek.

N.B. onderzoek wordt online uitgevoerd

1. In welke branche werkt u?

EEN ANTWOORD MOGELIJK

- supermarkt
- Overige dagelijkse artikelen
drogisterijen, slijters, bakkers, (luxe) voedingsmiddelen
- mode en luxe
kleding, schoenen, lederwaren, warenhuizen, juweliers, elektronica: audio, video, computergames, etc.
- in en om het huis
huishoudelijke artikelen, bloemen, wonen (meubels, vloerbedekking, verlichting), doe-het-zelf, etc.
- vrije tijd
speelgoed, computergames, cadeauartikelen, sportartikelen, boeken, Dvd's
- overige detailhandel
fietsenwinkels, tweedehands, opticien, audicien, specifiek aanbod zoals antiek
- Anders namelijk

2. Hoeveel collega's heeft u in totaal (op de vestiging waar u werkt)? ÉÉN ANTWOORD MOGELIJK

- Alleen ikzelf
- t/m 4 collega's
- 5 t/m 9 collega's
- 10 t/m 24 collega's
- Meer dan 24 collega's
- Weet ik niet

3. • Waar bevindt de winkel zich? ÉÉN ANTWOORD MOGELIJK

- Ten noorden van de A15 (Nijverwaard of Noord-Oost-Kwadrant)
- Elders in Sliedrecht

→ ga naar vraag 6 (personeel supermarkten door naar 4)

4. **Werkt u wel eens op een zondag of feestdag in deze vestiging?** *ÉÉN ANTWOORD MOGELIJK*

- Elke zondag/feestdag dat de winkel open is
- Sommige zondagen/feestdagen waarop de winkel open is
- Nooit op zondagen of feestdagen

5. **Wat vindt u van het werken op zondag/feestdagen?** *ÉÉN ANTWOORD MOGELIJK*

- Ik vind het fijn om te werken op zondagen/feestdagen
- Ik heb er geen problemen mee
- Ik werk liever niet op zondagen/feestdagen
- Ik voel me verplicht te werken op zondag/feestdagen
- Anders, namelijk

6. **Als de winkel waar ik werk (vaker) op zondag open gaat, wil ik ...**

ÉÉN ANTWOORD MOGELIJK

- ... (vaker) werken op zondag → **ga naar vraag 8**
- ... niet vaker werken op zondag → **ga naar vraag 7 en dan 10**
- ... nooit werken op zondag → **ga naar vraag 7 en dan 10**
- weet niet/geen mening → **ga naar vraag 10**

7. **Wat zijn de belangrijkste redenen dat u niet (vaker) wilt werken op zondagen?**

MAXIMAAL 2 ANTWOORDEN

- Geloofsovertuiging, principieel
- Ik wil sociale dinen doen met familie en vrienden op zondag
- Ik wil zondag als vaste vrije dag
- De winkel open op zondag is niet rendabel
- Ik wil sporten of een hobby uitoefenen op zondag
- Anders, namelijk: _____
- Weet niet

8. **Wat zijn de belangrijkste redenen dat u (wel eens of vaker) wilt werken op zondag?** *MAXIMAAL 2 ANTWOORDEN MOGELIJK*

- Het hoort nu eenmaal bij het werk
- Ik kan zo de omzet helpen verhogen
- Ik verdien meer op zondag
- Het maakt me niet uit op welke dagen ik werk
- Ik kan zo meer uren werken
- Zondag is een fijne dag om te werken
- Ik wil de klanten ter wille zijn
- Concurrentie maakt dat nodig
- Ik voel me gedwongen om mee te doen
- Ik voel me medeverantwoordelijk om de werkdagen onderling zo goed mogelijk te verdelen
- Anders, namelijk: _____
- Weet niet

9. Hoe vaak zou u willen werken op zondag? *ÉÉN ANTWOORD MOGELIJK*

☐ Elke zondag	☐ 1 keer per kwartaal
☐ 2/3 keer per maand	☐ Minder dan 1 keer per kwartaal
☐ 1 keer per maand	☐ Weet niet

Achtergrondvragen

10. Voor hoeveel uur per week verricht u momenteel betaald werk?

uur per week

- Weet niet

11. Wat is uw leeftijd?

☐ 15 - 19	☐ 46 - 54
☐ 20 - 25	☐ 55 - 65
☐ 26 - 35	☐ 65 +
☐ 36 - 45	

12. Wat is uw geslacht?

☐ Man	☐ Vrouw	☐ Wil niet zeggen
------------------------------	--------------------------------	--

13. Wat is uw functie?

- Verkoper
- Kassamedewerker
- Manager
- Vakkenvuller
- Anders, namelijk: _____

14. Heeft u nog opmerkingen met betrekking tot de winkeltijden in Sliedrecht?

HARTELIJK DANK VOOR HET INVULLEN!

A.2 Lijst met deelnemers en afmeldingen groepsgesprekken

Groepsgesprek geloofsgemeenschappen

Aanwezigen:

- voorzitter Kerkenraad Gereformeerde Kerk Sliedrecht;
- lid algemene kerkenraad van de Hervormde Gemeente;
- kerkraadslid van Gereformeerde Gemeente Sliedrecht;
- gemeentelid kerkenraad Christelijk Gereformeerde Kerk Eben Haëzer;
- penningmeester en lid van de locatieraad Rooms-Katholieke geloofsgemeenschap Sliedrecht.

Afmeldingen:

- Rooms-Katholieke kerk (in eerste instantie)
- Apostolisch Genootschap
- Gereformeerd-vrijgemaakte Kerk Sliedrecht
- Geloofsgemeenschap LEEF (verhinderd)
- NGK (heeft inhoudelijk contact gehad met de Gereformeerde Gemeente Kerk die wel aanwezig was)

Groepsgesprek winkeliers- en ondernemersverenigingen

Aanwezigen winkeliers- en ondernemersverenigingen:

- voorzitter en bestuurslid Winkeliersvereniging Kerkbuurt, beide tevens ondernemer in een speciaalzaak;
- centrummanager van de woonboulevard;
- namens het bestuur van Winkeliersvereniging Winklerplein twee leden van de Winkeliersvereniging, beide tevens eigenaar van meerdere ondernemingen, waaronder een supermarkt;
- voorzitter Vereniging Sliedrechtse Ondernemingen, waarvan ook Winkeliersvereniging Kerkbuurt en de ondernemersvereniging van de Woonboulevard lid zijn.

I&O Research Enschede

Zuiderval 70
Postbus 563
7500 AN Enschede
T (053) 200 52 00
E info@ioresearch.nl
KVK-nummer 08198802

I&O Research Amsterdam

Piet Heinkade 55
1019 GM Amsterdam
T (020) 308 48 00
E info@ioresearch.nl

www.ioresearch.nl